

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM

CENTVRIA PRIMA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↃ. IↃc. V.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

AD PRÆTOREM, CONSVLES, ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegi ſub vnum huius Centuriæ velut ſignum, viſum mihi in lucem dare: idque ſub tutelâ nominis veſtri. Cauſſam habui duplicem. Prior eſt, quia lucem aliquam tenui huic, & per ſe obſcuræ ſcriptioni, conciliare conatus ſum à luce veſtrâ: quorum antiqua, potens, & amœna vrbs ſplendet inter Belgicæ primas: vóſque in eâ, per prudentiam & virtutem. Cauſſa altera. quòd beniuolentia veſtra huc me impellit & comitas, quâ publicè ac priuatim inſigni ſemper in me fateor eſſe vſos. Omitto amicitias, quæ mihi cum pleriſque veſtrorum ciuium artæ: ſed pedem numquam in vrbem veſtram poſui, quin clara mihi ſigna ſemper exhibueritis eximij cu-

iusdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepistis, hærentem habuistis, abeuntem dimisistis. Quo meo merito? nullo, fateor: sed solo impulsu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adsitas omnes gentes, propriè est vestra. Quod eò maius beneficium interpretor; quia tam munes fuistis, in re & verbis hactenus immunem. Id autem ne vltrà sim, verborum ecce saltem & scripti munus hoc capite: Epistolas inquam meas, nouum & veterem ingenij partum. nouum dispositu, compositu veterem. sed partum profectò infirmum aut informem: & quem, per diuturni hoc morbi tędium, nec fingere nec polire mihi mens, quémque abiecisse veriùs videor, quàm peperisse. Vos ei tutores, imò patres aduoco: tangite, tollite expositam hanc prolem: & inprimis auctoritatis vestræ scuto defendite, contra maligni liuoris dentem. Ita deus vos & vestram vrbem ciuilium hac bellorum flammâ aliquando eripiat, quâ vndique nunc estis cincti. Lugd.Bat.Id.Nouemb.

LECTO-

LECTOREM MEVM
SALVERE IVBEO.

N tibi Epiſtolas noſtras, mi Lector, ſed in parte: & eam ipſam partem, nō mentior, trepidè emiſi, & quodammodo volens nolens. Volentem me ſanè volentia tua facit. cuius fauoris aura ſuauiter adhuc mihi ſpirat: nolentem, ipſum argumentū. Primùm, quia id tenue: nec famæ ab eo magna ſpes aut ſeges. Epiſtolas enim meras damus: id eſt, diales noſtras nugas, iocos, luſus, & cū amicis garritus. Quid ſerium hîc magno opere, aut cultum? quin epiſtolę eſſe deſinunt, ſi nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiâ, curam aut limam in ſtilo, quiſpiam exſpectat? à me fruſtrà: quia in blandiente illâ hęreſi ſum, vt epiſtolas ſub manu naſci debere cenſeam, & ſub acumine ipſo ſtili. Atque adeò (dicam verè) bis non ſcribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodam canali pectoris: & vt animus aut corpus meū eſt cùm ſcribo, ita illæ. Victor meus ſolitus dicere, indices ei ſemper valetudinis noſtræ meas litteras, etiam cùm indices non eſſent. Benè. languent enim illæ, excitantur, dolent, gaudent; calent, frigent mecum. Vt verbo dicam, affectus animi corporiſque mei in hâc tabellâ. Quòd ſi quędā in his ſerię, tamen paucę: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas eſſe, falsò dixerim. quia interdum intercurrunt totæ, & ex profeſſo tales, philologæ aut philoſophæ, & ſalubriū aut docentium præceptorum. Conſulimus, monemus, cauemus, apud iuuentutem præſertim: quam cura mihi ſemper ad vtilia, non ſolùm ad amœna ducere, & animo ac robore ponere ſupra vulgum. Quas ipſas ſi paullò diligentiùs ſcripſi, & velut percolui digniori quadam ſermonis veſte: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque ſine curâ meâ magnâ, ſine ambitu. cujus manus facilè mentem ſequitur: & cùm impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltrò verba. Famam igitur ſiue laudem ſperē hîc haud magnam. atque adeò infamiam quî nō timeam, cùm oculos ſiue ad æuum hoc flexi, ſiue ad rem ipſam? illud quidem, pronum ingerere calumnias vtraque manu; hanc, natā accipere toto ſinu.

 Dete-

Detegimur enim in epistolis, & subijcimur oculis pęnè nudi. Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ, non vana imago istîc. Alibi fucus & simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non nisi natiuus ille color. Quî simulet in subitâ illâ, & sæpè calidâ, scriptione animus? non potest. quî apud amicum, & se alterum? non vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priusquam se componat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam citò, & apud tales, se tegat. Protrahit igitur hominem maximè hæc scriptio: & ideò iudicijs calumnijsque exponit. De te tuisq; memoras? quod carpant reperient, vt vanum, aut iactabundum. De alijs? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehensiones: huic ad superbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, sub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem peristi. Reges aut status: cadauer es & funus. Atqui hęc in epistolas sæpè intercurrant necesse est, aut illæ ne currant. In quibus omnibus etsi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor vt temperet sibi à me quoque intemperies quorumdam. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum abesse me scio, quantum carptores illos à verâ laude. Improuidè fortasse alibi aliquid dictum emissitij illi oculi reperiāt: at nihil impiè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quisquis aliam mentem mihi affinget ex suâ mente. Nec hoc te lædat, quòd vnum aut alterum alibi læsi: apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque est priùs prodat & accuset necessum est, quàm me. Cur autem non liceat? Pestes & vitia hæc hominum detegi, ex vsu hominũ est: etsi non apertè ipsos. Peti se illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque, sicut in ceteris, siquid peccatũ; pòst emendabitur. quia nunc vnicum hunc librum, velut in gustum, damus, & periculi faciendi caussâ. Emitto, inquam, hanc Centuriam, aut præmitto veriùs, ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda: & si nulli aut pauci hostes; fidenter omnes copias producam in hunc Famæ campum. sin laquei & insidiæ; quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIÆ I.

MISCELLANEÆ.

Iano

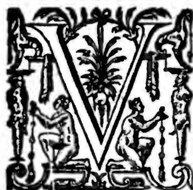
IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA MISCELLANEA.

EPISTOLA I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S.D.

ITAE genus, quod à reditu elegeram & indicaui præsens tibi mi Valeri, & probaui: quietum istud, modestum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingressus seriò eram: cùm (ecce subitam vim fati) vereor vt subitò id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuilium bellorum. quæ si pertexitur, & nisi stamen eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare mihi diutiùs non licitum in hoc loco. Quomodo enim? exposito cottidie non rapinis solùm militum, sed iniuriis: quorum quàm libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolere in omni sorte. Itaque agellos istos mente iam desero, & specto Grudios vestros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum nostrum: quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem tabes ea est & marcor? an quis alius languor? De illâ, visus mihi dicere medicus Gemma. quod Musę tamen prohibeant, & diurnare paullò magis in terris velint Parnassium hunc alumnum. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

*Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι:

ait Tragicus. De studiis tamen magis credo: quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis, aut ferens. Semper ille in libris, chartis; noctu, diu; assiduus, accubuus:

* *Morbos enim producere & curæ solent.*

A nec

nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horę. quas singulas ad clepsydram diuidere, & attribuere ille solitus huic lectioni, aut huic scriptioni. De Plinio suo scribit & iactat alter * Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire, quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecêre, vt vel manum admouerem Commentario Corneliano. ita subiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod illeipse Cornelius ait; *inuisam primò desidiam, cæpi amare.* Mutabo fortasse, cum loco. Tuus certè non sermo solùm excitabit me, sed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctoremque meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iscano meo. a. d. XII. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXV.

* Epist. V. lib. III.

EPISTOLA II. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: sed certè caras, stillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare possem, & adfectum. At principium tuum vanum, de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? non enim à me certè, aut meis litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, non visis vobis. Et sanè paullùm modò hic morbus perseuerasset, veniebam ad te non solùm corporis, sed animi medicum mei. Nunc, cum deo fauente, reualui: & gallum debeo Æsculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium, in Iscano isto, complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viuemus, imò & bibemus? DI amicitiæ præsides, repræsentate mihi hoc votum. Festino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempestatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, sed pellant. O locum hunc beatum, absque metu isto sit! A Samboco herè ad me litteræ, sanequàm amicæ. Humanissimum virum coràm repperi, non pro opinione meâ (tecum hoc sit) litteratum. Ita in his quoque rebus, ludit & illudit illud siue Fatum publicū siue For-

Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos, in eâdem Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitùs doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid speremus, aut laboremus? dormiamus potiùs, aut cucurbitas pingamus. quorum alterum ego quidē iam facio. Scripsi enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu, premente somno. In Iscano meo. III. Non. Octob. ∞. Iↄ. LXXVI.

EPISTOLA III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSAE *amicissimam salutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Dousa? ita multus non in sermonibus meis solùm es, sed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogersio nostro, quàm multa, quàm suauis, de te fabulatio! Adest enim mihi, ne nescias, hoc ipso tempore, & quidem in mensâ. Ita dico, in mensâ & in eâ mihi hæc scripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè sine meâ manu: pænè scripseram animo, quē ille, à me exsulem, auferet ad te secū. Non sum ex iis qui *Composita dicta pectore euoluunt suo;*
Quæ cùm componas, dicta factis discrepant:
vt ait Attius. audi, Dousa, veram vocem: mens omnis & adfectus apud te est, ex quo legi suauissimos & felicissimi Genij tuos versus. O te magnum, & mei stomachi vatem! Non Musæ ipsæ Lipsium magis ament, quàm ille te. Itaque non vltrò fero desiderium. &, nisi res nostræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vsurpabo istis oculis, quem nunc animo, auribus, linguâ. De Giselino nostro & Lernutio, omnia recta. nisi hoc tamen, quòd vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. si vir es, veni, & Iunones nostras vide. Salue mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞. Iↄ. LXXVII.

EPISTOLA IV. *Vbios.*

GERARTO FALKENBVRGIO S. D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non vestrum? ego scio Redigerum caput

huic dono fuiſſe, te pedem: nec tam beniuolo conciliatori minus debere me, quàm datori. Animus enim eſt, quem in his talibus ſpecto: nec pretium iis vmquam à ſe facio, ſed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipſum, quid niſi ſplendens quædam terra, & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis noſtris mihi gratum: ſed vtinam iudicium! ſiue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vmquam tam rectam certamque mentem cogeret in errorem. De lapſu memoriæ quod ſubmones, verum eſt: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris iteras & pungis de ſeruitute: audi quęſo liberè & diffuſiùs paullò meum ſenſum. Ego qui ſtatus patriæ huius ſit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego: (aſpera in eo multa, intenta, rigida, præter mores, aut præter leges:) ſed hoc quoque ſcio, qui meus. Apud me ecce, & in ruſculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem abſenti. ad impium aliquid adigũt? numquam. Mentem enim iſtam liberam quis tyrannus mihi artat? internam ſententiam quis cogit? cultum metumque diuinum è pectore iſto quis eripit? Et ſi velint: ecce ſacram ancoram,

* Τίς ἐςι δῦλος τῦ θανεῖν ἀφροντις ὤν?

* *Quis ſeruus eſt, perire modò qui non timet?*

Hoc enim firmum aduerſus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deſeruit, inſeſſas non vno, ſed triginta tyrannis: ſic Seneca, qui ſub Nerone, imò cum Nerone vixit: ſic Heluidius, ſic Thraſeas, & magna illa ſapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore ſic ſum adfectus, vt deum, virtutem, & me conſtanter colam: non aduler imperantibus, ſed nec irrîtem: & cum Corneliano illo * lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum non ego (homini quantum licet) occaſio ſim aut cauſſa. Quod ſi aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij veſtri ab iis me liberẽt, non liberę omnes Imperij vrbes. Sed reuerâ (dicendum eſt) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & laceſſimus ſępe imperantes, vanâ quadam ſpecie aut ſuperbæ libertatis, aut incautæ pietatis.

* De cuius cautâ prudẽtiâ apud Tacitum, Annal. IV.

tatis. Modeſtia autem eſt quæ Deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt fulmina eſſe didici: dura frangere, mollibus plerumque illæſis. Itaque hæc tempora, vt nimbum, habeo: donec deſæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamen de ſæuitiâ illorum queror: quia ſcio exoriri poſſe deteriora. Ruſticulus ille mihi in mente. qui de Antigono rege viuo queſtus, cùm obiiſſet ſucceſſore peiore: terram laborioſè inuertens, & votorũ iam pœnitens, *Antigonum*, inquit, *refodio.* Faxit & ille deus, vt hîc turbæ noſtræ ſtent, neu breui procellę ingruant ſæuiores. Sed hæc magis ſeria fortaſſe, quàm pro epiſtolâ. occaſio tamen iis ex iteratâ tuâ accuſatiunculâ: & gaudebo, ſi conſilij mei ratio proba iam apud te probũ. Talem enim non minùs repperi, quàm amicum mihi: qui vt eſſe perſeueres, rogo. Ad Redigerum ipſum ſcripſi ſeorſum. In Iſcano meo, Kal. Sextilibus. Anno ∞. IƆ.LXXV.

EPISTOLA V. *Viennam.*

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm noſtrum (nō enim virum dixerim) Busbequium. poſt prandium longiuſculæ etiam fabulæ: ſed de litteris, vt apud illum ſolet. Hæc res diem mihi abſtulit, & me tibi. Ignoſce, & iam etiam cognoſce. Nam de Prætorum lictoribus, liticulæ neſcio quid adfero ad te noſtrum Prætorem. Vulgus & auctoritas veterum ſex eos facit. loca & teſtes tibi noti. At duos fuiſſe tantùm, lex vetus mihi ingerit, apud Cenſorinum iſta. *Prætor vrbanus qui nunc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto. vſque ſupremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tamquam minimum duos lictores lex eſſe vellet; de pluribus non vetaret. ſed ligauit iterùm meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Præturâ tuâ Epidice abeſt. EP. *quidnam?* TH. *ſcies.*
Lictores duo, duo viminei faſces virgarum.

Inter ornamenta ecce Prætoria diſertim duos lictores numerat, duoſq; faſces. Hac reprehenſione, huc ibam: vt cenſerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos ſanè fuiſſe, at numerum poſteà auxiſſe, ſplendoris maioris cauſsâ. Sed hoc quoque diuerticulum

interclusit mihi importunè tuus Valerius : in quo lib. I. cap. I. lego de Furio Bibaculo : *Prætor sex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicę referunt in annum vrbis DXVI : id est, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino si fortè bini tantùm : aliis extra vrbem, & ad auctoritatem apud subditos, plures? Iuua, iuua : angor ego & resisto. Præmium tibi operę, cænula cras apud me in diuersorio noto. sed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad siluulam nostram Querquetulanam. Salue à tuo Lipsio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis. ∞. IↃ. LXXII.

EPISTOLA VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F.
S. *& amorem nuntio*:

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te paternæ & tuę virtutis caussâ : nunc magis, cùm te quoque video conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit : & amicas valdè, & honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo : in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est proborum cui probare me meaque velim : is tu es, inter probissimos primus. Nam hunc vulgum, morus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi : rude opus, nec istarum autium. Vide tamen : & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum : apage. egóne ante te? Iamdiu librau hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. veróne & seriò? item de Manilio. sed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen : quia hæc omnia per iocum & ludum te posse scimus, in quîs alij sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es :- vides, imò peruides omnia ; & quidquid venaris, capis. Sed desino huiusmodi sermonum : quia reuerà

*Κῦφα δ' ὅστις ἀνδρὶ σοφῷ
Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

*Leue donum, sapienti pro multis laboribus dicere laudes.

Tu salue, & me ama, qui te æternùm. Louanij, a. d. VI. Kalendarum Decembrium, CIↃ. IↃ. LXXVI.

EPI-

EPISTOLA VII. *Lutetiam.*

PETRO PYTHOEO IC. S. D.

PLANTINO noſtro elapſo ex Troiano caſu, id eſt incendio ſuæ vrbis, & ad vos abeunte: iure mihi amplectenda occaſio fuit, mi Pythœe, compellandi tui. quem iamdiu (verè tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: ſed à vultu, non ab animo. quem politiſſimum exoſculatus ſum ſæpe in tuis ſcriptis. Nec blanditiæ apud te ſunt. teſtabuntur id publicè Epiſtolicæ meæ, per hunc tumultum auſæ adſpicere lucem: in quibus, ſi erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quæſo, vti hunc eumdem adfectum erga me aut ſumas, aut retineas: &, vt planè pleneque me bees, mutuis eum litteris foueas atque alas. Litteris, non rerum grauium, aut de arcanis regum (quid ad me iſta?) ſed quæ alucinentur liberè & vagè per ſtudia noſtra: quid tu, quid Scaliger, quid alij veſtri Galli meditentur, eiuſdem nobiſcum Muſæ. Vale, & me ama. quod valdè facturum te ſcio, ſi ſcias quàm valdè ego te. Fratri tuo Franciſco, lectiſſimi ingenij iuueni, à me ſalutem dicito. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. Iↄ. LXXVII.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO BREVGELIO REGIO CONSILIARIO *cognato meo* S. D.

MAGNVM, ſed amicum mihi diſſidium tecum eſt, de agro deque vrbe. Tu iſtam præfers, ego illum: & rationes mihi, niſi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, víſne hac epiſtolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducam tibi per partes? Scio velle. aurium tantùm, vt ſic dicam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte, ſodes, peregrinantē veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe eſſe aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illîc aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis ſui iuris. talis autem in agris eſt. Opida viſe & adi: non effugies, quin vnà tumultus,

multus, procellas, turbas. Circumstrepent enim te subitò res hominesque: & negotium tibi non solùm tua negotia facient, sed aliena. Vt difficile est in conuiuio lauto & opiparo solum esse siccum & sobrium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad sponsionem te trahet, & ad forum: ad nuptias alius, & ad templum. In ipsâ viâ, clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipsam tuam cùm veneris: ne in secretum venisse te cense, aut penetrale. Irrumpent ecce salutatores, inuisores, & nomine amicorum quidam fabulas, imò epulas, captantes. Hos nullum limen submouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illę muscæ. Inter ista & inter istos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via sit, haud equidem cerno. Et tamen fac te felicem, aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ suâ includi cælestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generosas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat: animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet, aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut sub eam, pictum illud patensque cælum eum capiet: & inter tot stellas errantes, aut inerrantes, à curis terrisque erro, mente scandet super illas. Adde quòd hîc altum securumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amicissima semper studiis, solitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante vrbem habeat: nec vanè à Columellâ scriptum, *Vitam rusticam proximam & quasi consanguineam sapientiæ esse.* Quòd si nunc ad Vitã me vocas & ad Mores: bonâ fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Oculos paullisper coniice in magna illa & commerciis crebra opida: mentior, nisi ambigas cœtus illîc hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim seorsum quisque suas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradunt inuicem capiuntque morbos animorum. Quin vt flumina per se dulcia, cùm in mare venerint, salescunt: sic homines

mines haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu inquinantur & mixtione. Illîc enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter se adspectu occursuque. Itaque prudentes olim legislatores & qui semina iecêre boni status, ciues suos plurimùm ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modestiam, robur, gymnasium censuêre & palæstram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas classes cùm ciuem diuisisset, Seruos ac Liberos: istis duo tantùm studia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim est. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum solùm emollit & effæminat (verè Sallustio dictum) sed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæsiuit, aut inuênit? adeò vetus illud verum in omni gente & ęuo est, *Optimum militem legi ex agris.* Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythæ: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquam vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimùm dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipsum Geniterorum agmen, iure terror orbis, non ex agris solùm, sed pænè dicam haris collectum, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti serentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites solùm ab agris, sed duces. De Moribus ergo vides. qui si vsquam etiam hodie prisci integrique quærendi sint, vestigia reperies in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudium artiumque expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quem, quæso te, audi.

Non alia magis est libera & vitio carens
Ritúsque meliùs vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,
Non ille regno seruit, aut regno imminet,
Spei metusque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quæ tamen hîc tam obuia, vt indigner super ea moueri mihi litem. Elementa omnia intueor? vim suam vsumque palàm & toto, vt ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundunt: obscurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: meliùs hîc nitet. Aërem: lætiùs latiusque diffunditur & ridet. Aquas: puriùs bibuntur. Terram: hîc tantùm cernitur in vero suo vultu. Alibi in planitiem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adsurgit, aut magis rigidè in montem. Illîc herbis & sponte natis arbustis vestitur: hîc, fruge fructibusque, & feliciore ligno. Quem non delectet tam varius adspectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus pressæ aut pauimẽtis. Iam domum si venisti, hîc prorsus gaudiorum & amœnitatis vera sedes. Manè surrexisti? ad musicam quidem & circumsonant te ac velut salutant chori illi alitum, suauiter fritillantium, trutillantium, minurientium. ad quos non æquiparent se tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cãtus. In hortum prospexisti? oculorum aciem tibi præstringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quadam & canâ niue persperSæ: eędemque sub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ siue cerâ distinctæ. Propiùs easdem adspice. insitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & suppositos fætus, insciâ matre nec inuitâ. Quam lasciuam cõprehensionem fæcunditatemque quisquis in ligno non miratur; ipse profectò lignum. Iam ad agros diuertisti & tua rura? illîc boues lentè pascuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè lasciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi cristata cohors cugurrit & scalpit. Segetes illîc tuas vides, & siliginis, farris, hordei vberes fasces: siluam istîc, & ad hiemem lignorum strues. Vitem denique alibi florentem aut maturescentem: & spe iam præbibis sacrum illum alibilemque liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe sit? quin ne imago quidem satis certa & expressa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies sibi fingunt: sic vos harum rerum futiles quasdam vmbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exsules: nec bona aut dona eius plenè vmquam nostis. Postremùm Fructus mihi superest. de quo quid ambigimus? cùm non solùm

cultus & ornatus plerusque vitæ ab agris sit, sed vita ipsa. Agricultio enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa commoda. agnum aut hœdum à stabulo, pullum è corte, porcũ ab harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præstinatis à foro aut macello. Quòd si opes omnino quæris & aurum: rideo ego & sperno. & tamen siquis hæc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & seges. Non palatia, non fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati isti agri. & addo rei caput, quòd tutò euexêre: quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu prospero omnium oliuarum: & viro prouido sapientique non hodie idem fas, in segete, pecude, siluâ? Sed de his quia non libenter, nec ampliter quidem dissero; & mitto te, si voles, ad veteres rei rusticę scriptores, à quibus disciplinam eam petas. Nam ego fastidio. sicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obiicis de dignitate. Dignitatem ea mansio non habet, inquis: imò nec pietatem, quia patriam is desertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui Reges & Principes fuisse scio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal siue aulam lambere, fastum in æquales, adulationem in superiores exercere: quàm Sapientiæ sacrum colere, Naturę opes lustrare & promere, denique placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confusione rerum ad clauum ego sedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irrisurus rectè gubernantem sit? Sæculum hoc paullisper vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides est: & aude suadere vt iis præsim, quibus, hoc ipsum (pænè dicã) ægrè mihi est, quòd intersim. Concludens voueo, vt procul ab vndoso illo vrbium mari, in hoc trãquillo & rurestri portu quiescam & consenescam: vbi Deum inprimis piè pureque venerer, deinde Sapientiæ studia & Musarum tractem, & quidquid propriè ad vsum aut cultum animorum. Vbi classica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: sed modestè tranquilleque mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decretorius dies venerit, spiritum hunc, sine metu, sine motu, emittam: & apud notos ignotosque memoriam mei relinquam bonam potiùs, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro scripsi. quę

 si appro-

ſi approbas, tandem etiam hoc inſtitutum meum: neu vltrà commouendum me cenſe ex beatâ iſtâ ſede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberiſque: quos ſaluto. In Iſcano meo III. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore iſto effudi.

LAVS ET VOTVM VITAE BEATAE.

ILLE *eſt par ſuperis deis,*
Et mortalibus altior,
Qui fati ambiguum diem,
Non optat leuis, aut timet.
Quem non ambitio impotens,
Non ſpes ſollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ,
Non telum implacidi Iouis.
Vno ſed ſtabilis loco,
Vulgi ridet inania:
Securoque oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam ſi liceat mihi
Formare arbitriis meis:
Non faſces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In ſolis habitem locis,
Hortos poßideam atque agros,
Illic ad ſtrepitus aquæ
Muſarum ſtudiis fruar.
Sic cùm fata mihi vltima
Pernêrit Lacheſis mea;
Non vlli grauis aut malus;
Qualis Langius hic meus,
Tranquillus moriar ſenex.

EPI-

EPISTOLA IX.

VICTORI GISELINO.

LEGI tuas, ad os appreſſi & ad pectus. O quæ penna tibi me ſiſtat! Ego ille conſtans deiicior vnâ cogitationis hac plagâ. Scripta mea deſideras & nugas: ego te, te. Sed quî agis? vt ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo. nam timebam, ob ſubſtractum tibicinem Moufflinum celeri caſu. Nos fluctuamus, vt qui maximè. ſunt qui ad arma inclinant, ſunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta eſſe pro iſtâ. Quidquid eſt aut erit, ego te non amo ſed pereo. De ſcriptis, ſcripſi ad Ocellum noſtrum. non inuidebit. Proprid. Kal. Septemb.

EPISTOLA X.

IANO LERNVTIO S. D.

HAFTIVS apud nos eſt, ille cuius tu ſororem. Eum rogaui de te multa, & rettulit omnia quæ vellem, excepto ſilentio: quod cauſſam habeat neceſſe eſt vel ab obliuione noſtri, vel quod malo, ab inertiâ tuâ. Et quis inſolitus hic torpor? Tu ille qui laceſſere me ſoles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, ait ille: non enim addam vel ominis cauſsâ, mutari amores. melius de te ſentio. & tamen ſi amorem non deſeris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, vt in amicitiâ ſis ſine mendâ. Amicum noſtrum audio adſcitū in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, ſiquid is titulus ad Plautinam aulam. Nam ſi nomen tantùm, & nihil ab eo vncti: ſperno. Nos hîc in alto otio (Nemeſis non audiat:) & te iſtuc inuitare audemus vel habitandi cauſsâ. Multi certè veſtrates oculos flectunt ad hunc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam inſtituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu viciſſim, quid valeas, quid facias, cum Victore, cum vxore, cum amicis, niſi ſignificas: ſcito feriò me. ſed deleo. nec cadat in amorem noſtrum vmquam hoc verbum. Vale. Lugduni Batauor. Pridie Idus Sept. ∞. IƆ. LXXXII.

EPISTOLA XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI S. D.

ADFIRMO tibi Iane Gulielmi: pauca munera iamdiu gratiora mihi fuisse, & animo tuo, & versibus, quorũ vtrumque tam benignè offers. Ille enim amoris plenissimus, isti elegantiæ: & cogor (nisi ab ingenio meo abeam) valde redamare illum, istos æstimare. Hoc magis, quòd vltrò prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicum profers & prætexis: desine. hoc ipso video quàm me ames, qui non admodum laudanda laudes, & per adfectum recedis à certissimâ iudicij tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi respondeo. vicissim amari te à me, vero honestoque adfectu: quem dies ipsa augebit & accendet. ea est eritque tua virtus. Lugduni Batau. III. Eidus Sextil. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. sed nescio an ideò litteræ tuæ desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluptate solùm perfusum, sed gaudio: si verbo eo vti nobis fas in tristitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ, quæ monstra audimus? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta! O factum à regio iuuene minimè regium! Etsi nobis adhuc tenebræ, nec de re totâ satis certis nec de caussâ. Eiúsne fraus siue error? an vulgi consternatio & furor? Quiduis enim potiùs, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatissimæ olim optimæque genti. Sed hæc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tuâ quid? etiámne fluctuas? sic appâret. atqui statuendum semel aliquid est, cui firmiter inhęrescas. Mutatio quidem hæc crebra, & desultorium, vt sic dicam, genus vitæ, non ex vsu tuo, non ex famâ. Pessimæ, & Græcorum quoque prouerbio damnatæ sunt, nutantes & * διχωλοὶ illæ γνῶμαι. Litteraria hæc vita & otiosa tranquillitas, quid non habet commodi? Non externa illa fortasse. sed nec terra quæ aurum aut argentum gignit, res alias producit: nec animus, qui se colit, & virtu-

** Vtroque claudicantes sententia.*

virtutem. Cetera, ille ferè ſterilis. Quid tamen præferas huic vni? cui honos, cui ſalus comes, cui externa & interna quies. Militiam guſtaſti: & vides quàm non ea ſuauis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: &, ſi me audis, in Muſęo hoc portu nauim tuam defige & liga ſemel ſacro morſu. Ad circumfuſa illa & vana bona ſi abis, quis finis? iactabere, & natabis ſemper inter cupidinum nouos fluctus. Non enim ratio, ſed opinio tibi illas ingeret: cui inſitũ, variare & pænitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo veſcitur, hianti ſemper eſt ore: ſic illi cupidine, quos ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie ſpernunt, cras appetunt. &, vt reſculæ, quę fluminibus innatant, temerè impinguntur in hanc illámve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nauſea omnium rerum. damnamus parentum & noſtra vota; & tam cupidè quæſita quædam deſerimus, quàm antè quærebamus.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit
In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adſpirat, & intrauit? rurſum faſtidit, & beatos cenſet qui latent. Alius priuatim victitat? ægreſcit, & inuidet purpuratis. parique leuitate togati ad ſagum properant, & hi rurſum ad togam. Et quis non de Lacheſi ſuâ quæritur? reges ipſi de ſuo regno. At tu inter eos eſto, quos Ratio, quos Sapientia firmauit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum omni vento. Vt Vlyſſes ille donec Leucothea velum ei ſuppoſuit, natat nigrum pontum: ſic tu hoc vitę ſalum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua. Conſtantiam dico. quam, audi, admitte, ſerua.

* Ἥδε δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή. — ** Hoc mihi ex animo viſum optimum conſilium.*

Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XIII. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *meo ſalutem mitto.*

QVAM recepi iam ipſe. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti, quia à moleſtiſſimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci deſtitutus mihi hos menſes fuiſſe videor: ita me oppreſſiunculæ & obſtructiunculæ illæ internę peſſimis

ſimis adfecerant modis. Et audéſne credere? non leue momentum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amiciſſimę, hoc ſcitiſſimum. nec fuerit vmquam vt tam pias, tam diſertas preces non audiuerit illa Dea, cuius ſedem aptè in Fortunatis inſulis ponis. Quę autem illa tam auida Parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat ſanctiſſimi amoris? Quin audi me, & ſecurus animi es:

Dî me tuentur, dis pietas meâ
Curæ eſt:

& porrò, vt ſpero, erit. Turbæ apud nos ingraueſcunt, abiectâ ſpe pacis. quę vereor, vereor autem? imò ſpero, vti breui eiiciant me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui imminet prorſum capitibus noſtris. Sed quid ais? Douſáne nuper apud vos? nec ad me? ô factum ab amico non amicū! Quod dixerit, ſubita res fuit, neceſſarius reditus: nihil audio. nuncia illi à me ſodes, ſexcentis verſibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid meditari te ſuadet mihi noſter Modius. vix perſuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad ſublimem illum & celſum poëtam (ita cenſeo & appello, non herclè tumidum) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epiſtolicæ noſtræ nondum emiſſæ. ſed vix eas teneo: ita iturіunt. De quibus quid iudicaturi ſitis, timeo. Alia enim quædā à prioribus meis hæc ſcriptio. cui nitor ille abeſt, & luxuria, & Tulliani cincinni: preſſa vbique, nec ſcio an quæſita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus ſemper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in meâ ſcriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos *Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas verſuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita ſentis? ſcio. ſed quis Polydamas auſit illum Hectorem? qui dîs hominibuſq; fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum. Itali eum quî deiiciant? ſilent. nec iam à multo tempore quidquam ab eâ gente litteratum. excipio Quæſita Aldi per epiſtolam, & Fuluij de Nummis. Muretus noſter Orationes pangit & edit, & dat ſe in floridum illū eloquentiæ campum. ad famam conſultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ iſtæ tricę quàm non latè

*Notas eius ad Catullum, Tibullū, Propertium.

latè se spargunt! quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur! In quibus nos tamen etiam, nescio quo fato an morbo, insanimus. Pergebam in hoc garritu. sed alius mihi in auribus garritus, nuncij ad excubias trahentis. Arma capio, pono stilum. Quid ais? satin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormite in vtramque aurem. Louanij Idibus Iuniis. ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA XIV. *Louanium.*

MARTINO ANTONIO DELRIO
Consiliario Regio S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaque absentis defendisti: & obiecisti te non molestiis solùm sed periculis, in hac flammâ rerum. Venisti vltrò ad meos, erexisti, securos esse iussisti: hoc tantùm questus, quòd non indicassent. Itaque quòd res opesq; meæ saluæ, quòd scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficium est vnius tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Cæsarem) vt viuendum & moriendũ mihi sit ingratò. Gaudere me tantùm nuncio; meâ caussâ, tuâ, sęculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exẽplum. Mea salus salue. Antuerpię a. d. IV. Non. Mart. CIↃ.IↃ.LXXVIII.

EPISTOLA XV. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE meo S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Dousa, molestum: absentia multo magis. Vbi autem fides? intra dies octo exspectari volebas te: menses ecce labuntur. Statueras hoc iam anteà? an quid interuenit? an placent tibi nouitij isti & fallaces mores? An potiùs vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec minùs hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandũ. Sed tibi quidem propitius vterque deus: & gloria Masanissæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus, desertũ eas nostros montes. Suspicor: & iure.

Vt quid enim procaces illæ anteà Musæ tuæ tam diu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plantino, vbi sunt? Solue sodes, aut Prætorem exspecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francoforto en habes. sed sterilem bonarum rerũ: & nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturę? quàm non callidę solùm, sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potiùs libris litterisque sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquies. Scio. sed quò tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quæro aut non video eius mentem. Quæso mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem, & Apellæas, vt sic dicam lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ. quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a. d. III. Nonarum Aprilium. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XVI. *Vltraiectum.*

EVERHARDO POLLIONI *meo* S. D.

A MEA enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Vt statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quę crebrò dedimus, sed obaudies: eaque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras istas seruire volumus, magnum vel in parandâ eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorque per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur.

robur. Egregiè noſter Seneca : *Etſi magis refert noſtrâ fortiores fieri, quàm doctiores : tamen alterum ſine altero non fit. Non enim aliundè animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum ſcito, ſi doctrinam non hanc mollem & amœnam ſolùm intelliges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: ſed virilem illam magis & robuſtam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim ſola, tantum abeſt vt tutum ſecurumque te præſtet inter hos vitę fluctus : vt moueat ſæpe exciterque in ambitioſo animo cupidinum nouas tempeſtates. Itaque vt nautis ſolitarium Helenæ ſidus non placet: non item mihi iſta. Gemini illi ſunt, qui cùm apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, ſi junges. Quod voueo ex animo : & in firmâ hac ſpe ſaluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Batauor. III. Nonas Octobr. ∞. IↃ.LXXXII.

EPISTOLA XVII. *Delfos.*

IANO GROTIO.

AT tu quaſi ad Collegium etiam ſcribis : cui vitam fuiſſe te neſcis, & obiiſſe illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereæ accenſę ſunt Muſis & quidquid hîc fuit Muſicorum. Rem dico. ſolutus dudum ille cœtus: non tamen etiam vinculum amoris, quo inter nos ligati. Tu mihi ſæpè in mente, rarò in oculis: nec lepôrem & virtutem tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarum ſtudia exciderint, etſi callidè id præ te fers, & negas agnoſcere te Deas, idque carmine, quod agnoſcant ipſę Deæ. Abi Socratice noſter εἴρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Muſas, te illę amarunt, amant, amabunt : & cum illis ego. Carmen totum approbum: nec Critica illi à me nota. Rem ipſam & argumentum vt meliùs nôrim curabo : & legam quę ſcripſit Belgicus hic Euclides. Nos Pindaricus ἀλέκτωρ ille νόσων reſpicere cœpit in parte. vtinam diffuſiore paullò vultu, vt ſanitas apud me ſit lęta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lugduni Batauor. poſtrid. Kal. Sextil.

EPISTOLA XVIII. *Lutetiam.*

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO, *Cæsareo Legato* S. D.

NOMEN ipſum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudiciū talis viri meritò magnum apud me eſt: & hęc tam prolixa beniuolentia, quam ſolo animo meruiſſe me ſcio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger, & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorſus ſoluam, ne exſpecta. non eſt iſtarum virium; non item animi. qui magis magiſque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt pendeat à te ſemper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas ſubmittis, gratæ mihi: etiam vtiles ſpero, poſt perfectum cōmentarium Cornelianum, in quo vnus nunc ſum. Abſoluto enim eo opere, libens ſanè manum & limam adiecerim vbertimo hiſtoricorum. Permittit iam valetudo: quę non paullò melior, poſt iter Antuerpienſe & hauſtum aurę ſiccioris. Nam marina iſta & paluſtris, neſcio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? Itaque ferimus, & hîc hæremus: donec Deo viſum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem ſedem. Quod, vt res ſunt, vouemus potiùs quàm ſperamus. Ampliſſime & Nobiliſſime Vir ſalue, & inter cultores virtutis nominiſque tui Lipſium non falsò cenſe. Lugduni Batau. Non. Mart. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO *Conſiliario* S. D.

IN ſilentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibuſque meis vſurpo cum libentiâ & voluptate. Veluti hoc ipſo tempore, quo Plantinus cum genere apud me eſt: & eripit mihi non inuito optimam diei partem. Ego tamen ſcribo de re priuatâ, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus

nibus meis ferè est infestum. De repub. nec multa nec bona. Hostis Ninouiam obsidere dicitur,& imminere meæ Bruxellæ. certè copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhaustæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem si ratio non adfectus subegit, ille est eritq; in firmâ arce, quam nulli insultus, nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione si examinas, leuia sunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vastitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipsa mala non sunt, nisi malis. Quot viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipsæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectá ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potiùs: quia finis huius miseræ, & principium melioris vitæ. At enim hæc Philosophorum sunt, inquies, dictu pulchra, re & vsu asperrima. Imò, mi Leewi, communis hęc vox totius generis humani: quotiens abstersâ adfectuum illâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, sic ego loquemur inuiti, si rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipso corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. spernet diuitias, spernet opes: sanitatem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet seriò cogitare iam de se cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiscitur, cùm periclitatur de salute. Exsulant adfectus, cùm ratio rediit: & erigit attollitque se animus, corpore iacente. Tamen sani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec proposito aliquantisper boni, sed metu sumus. Quare maneamus in hâc viâ, quam instit imus, segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantùm, & velut in pompam fiat, sed reipsâ, & quod dicitur, Bonâ fide. Vacillamus, imò cadimus interdū? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptum lapsu. Viden' vt miles quoque, si cécidit, surgat alacrior, & animos irasque sumat à casu? Idem nobis sit, & constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batauor. III. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XX.

IANO LERNVTIO *meo* S. D.

DIMISI nuper à me Oudermannum veſtrum ſine litteris, valdè prçter meum votum. Sed mihi crede, ita diſtinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nũc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis eſt, quibus dies dandi pænè toti:) tamen erigit & conari me iubet epiſtola tua, ſiqua alia, plena ſuauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi ſpirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quòd illeipſe halitus à ſuauiorum deâ. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutaſti? Mihi ſimplicius ſuauiusque inſcribi SVAVIA videbantur, quàm funereâ & atrâ voce SECVNDI MANES. An frontes ſeueras metuis, & conſultum tibi is modeſtiâ inſcriptionis? Fruſtrà. quatenus ego guſtum ſumpſi, pura illa baſia tua: quæ & Catones capere poſſint, & dare ipſæ Veſtales. Denique quouſque ſcribimus iſtis? paucis nobis potiùs. & da quod in ſinu tenêre Scaligeri poſſint & Turnebi. De Plantino, verum eſt. ædes hîc conduxit ſanè amplas, & partẽ vacantem Typographię transferet iſtuc. Aliquid ea res fortaſſe me excitabit ad lucubrandum: cùm intereſſe editioni libellorum noſtrorum licebit, imò præeſſe. Nam aliâs, & valetudo ſæpè illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut maleſana. De Germaniâ quidem audiſtin'? Proſcribere miſellam Satyram noſtram nuper voluêre, & eiicere edicto extra imperij fines. O piſces, piſces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam ſumpſeram, & eram in ſecundo libro: reieci, & iterùm daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, ſtati mihi ſub hoc tempus & ſollennes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici veſtro cœtu. Lugduni Batauor. III. Id. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XXI. *Antuerpiam.*

HIERON. BERCHEMIO IC.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus sermonibus, nunc epistolis hoc agis. Quid censes? aliquos thesauros mihi esse doctrinę reconditę? erras. siquid in hoc genere posse tibi videmur, magis à casu siue naturâ est, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud est quod sequor, quod teneo; non vltrà celabitur. & proximâ epistolâ præcepta aperiam, ad quę stilū meum fingo & conformo. Tu Minerual, sis, para doctori nouo. Scaligeri ad Ausonium en tibi. O virum, ô filiū à patre magno magnum! ——— *meritò cui doctior orbis*
Submissis defert fascibus imperium.

Enimuerò ille vnus est, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solùm qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid scribam? manus mihi labat, & ingemisco. Carcer ille nouus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emissos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc semper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid censes de vrbe, cui insitum & fatale, turbare? Vt fistulæ diu interclusæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: sic isti actiones, aliquamdiu pressi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cum Pindaro dicam, * οὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σχολιαῖς ἀναβαίνουσι ἀπάταις. Plebs ista mollicula. quid augurer? hostis tantùm adueniat: ego tibi spondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud sæpè visitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non sum, neç cæli signa cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.

cui versui magis quàm Aristoteli credo, qui hæc talia ad caussas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, distinctè

*Non iustitiæ rectū murum, sed obliquæ fraudis scandunt.

distinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter*: ego communiter, non referre eum aureum sæculum. Vale. & illustri Comiti tuo à me salutem. Louanij III. Id. Octob. ∞. IↃ. LXXVI.

EPISTOLA XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobilissimo iuueni* S. D.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam scio non nisi optimæ cuique menti. Humiles istæ & plebeiæ animæ, domi resident & adfixæ sunt suæ terræ: illa diuinior est, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati ferè sunt viri magni. Sed ista hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate solùm, sed cum fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest: pauci indagare, discere; id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verũ fructumq; ante omnia mihi propone, quem is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum præspeculantur ad quem collineent: sic tu præfini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatem, & voluptatem. Non enim hâc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrà potiùs, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut adspectũ. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit: cùm ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Scientiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; si consilio, si ritè instituta. Ac Prudẽtiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarũ solùm eximius, sed, me iudice, sapientum. qui cautæ illi Vlyssæ prudentiæ quam aliam caussam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος: quodque, vt ipse ait,

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω?

** Multorũ mores hominum & simul oppida vidit.*

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresque hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & pruden-

tiam

tiam quàm potenter possint. si tamen non visa aut libata ea leuiter; sed admissa, retenta, & collata inter se examinis quadam lance. Quod ante omnia tibi censeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica: nec conquire solùm hæc talia, sed in ea inquire. Et inquisitio quidem à te & tuâ mente erit: conquisitio ab hominibus esse debebit, aut à libris. Nam & libri ferè siue historiæ peculiares suis quibusque locis & linguis sunt quas indagabis: & homines æuo & vsu prouecti non deerunt à quibus percontando discas. Etsi enim modestiam & silentium iure tibi suadeam: tamẽ nihil abnuo quin per iter fræna sępè laxes effræni illi membro. Ius tibi sermonis non in viâ solùm (siqui eiusmodi comites) sed in hospitio sit: nec ante mensam modò, sed in eâ, & post eam. Sed sermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiusque vrbis. addo & de Principibus, bellis, casibus, aut siquid euentuum magis insigne. Hæc notabis, hæc sepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inseri, tacitâ quadam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, crescere non cernimus, sed creuisse: sic factam hanc prudentiam potiùs, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquisitorij, vt sic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madescit sapientis iudicij succo. Atque hęc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, si rebus experiris. Ad Scientiam te nunc eâdem manu duco. Quam mirêre fortasse, quòd peregrè quæram. cùm domi illi sedes potiùs, & hæc litterarum studia quiete secretoque magis gaudeant, quàm motu aut discursu. Sed desines huius admirationis, si animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur, tractenturque meliùs: in doctoribus, aliter esse ratio suadet mecum. Quæ eni[illegible], obsecro, tam felix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Quin sparsa illa: &, deo dispensante, sua cuique terræ velut gemmula quæ illustret. Hanc adi, hanc audi: & è sacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum solùm magno emerim, sed visum. Quòd si notitia etiam aliqua tibi cum

iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) deus bone, quæ occaſio hîc tibi diſcendi & diteſcendi! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum! Mecum vides. tu arripe tantùm: & me auctore, in vſum eiuſmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nuſquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum ſapientium mens fuit: qui relictâ penu artium Græcia, non ad cultos ſolùm, ſed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine diſcendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi ſoli & nudi ad Scientiam ſæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultam, illam famâ inclutam ſcriptiſque. In eâ non veſtigium vſquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vſurpes, ritus ſiue hiſtoriæ priſcæ. Illìc Thraſymenum miſerantibus oculis ſubiicies, aut ęternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi manſio, & Virgilij aut Propertij patria tibi oſtendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij iſta viſio? cùm non animo ſolùm, ſed pænè oculis ſeſe inferunt manes illi magni, & ſola premimus preſſa toties ipſis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcus, ſepulchra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuerà notata aut exſcripta hæc talia, mirum quantâ luce mentem perfundant, trepidantem per veterum ſcripta. idque experti dicimus ipſi. Vt omittam etiam illud commodum, quòd neſcio quomodo attollatur & grandior ſeſe fiat animus, adſpectu tot ſublimiũ & grandium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, viſa toties aliena gloria & virtus. Ad Mores iã venio, qui poſtremus mihi locus; tibi, ſiquid ſapis ô adoleſcens, primus. Ab hoc enim ſcopo ſi aberraſti, aberraſti ab aliis: & inutilis, imò noxia, ſcientia omnis prudentiaq; eſt, ſecreta à p[illegible]tate morum. Cetera ſpecioſa puta, hanc neceſſariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad ſalutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & vt bonos rectoſque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortaſſe peregrè copia eſt. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domiciliũ Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde

vt

vt extrahatur, vsu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò accessus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, vt sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in sermone aut gestu; docere te ritè politiores illæ gentes possint, Itali, Hispani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sæpè diluas quæsitâ istâ vrbanitate & peregrinâ. Sed quæsitâ, non adfectatâ; vsurpatâ modicè, non ostentatâ: alioqui nihil comptu eo incomptius, elegantiâ ineptius. Risimus non semel eiusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, gestus nescio quos mimicos molestè vsurpabant, & delicias parùm non dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge. & inprimis vera & interna animorum vitia, quorum vbique larga & obuia seges. è quâ ne quas spicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim nescio quomodo & combibimus facilè peregrinas illas culpas; siue quia nouitate aliquâ blandiuntur, siue quia specie virtutũ. Atque vt venena vinis admixta, medicorum scito, perniciter & perniciosè penetrant: sic peccata hæc adsita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente vitia certa increbuêre, mores iam vocentur, nec in veniam modò veniant, sed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ proniores nos ād mala imitanda. Vt pictor, leui manu, & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam facilè ipsam: sic probitatem laboriosè imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam-antè seriò prouide, quæ vitia cognata vel amica cuique genti. Quis enim neget? vt hominibus singulis, sic populis suæ laudes, suæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatem etiam, quæ in plerâque eâ (omni, falsò dicam) gente. Italiã? proteruiam in eâ & libidinem. Hispanias? typhum quemdam & Africanum fastum. Germaniam? comessationes & ebrietatem. Quæ velant illi, scio; & comitatem, fiduciam, grauitatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruersi iudicij aurâ blandientem pestem. De moribus tantum est. & pertexui hanc telam: nisi quòd leue parergum illi addam de Italiâ ipsâ. Laxat enim nescio quomodo vela huic stilo, prouehitque longiùs amor & cura tui. In terram is igitur terrã istâ

meliorem, fateor: gentem gente nobiliorem: haud scio an probam magis, an fidam. Ingenium, & subtilitas, & magni erectique animi in illis locis habitant: non semper puri, simplices, & ad Gallicã istam niuem. Ideoque incautis & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi tecti, callidi, periti simulare: & inter fæminas, formæ conspicuæ, sed lasciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis: & duo hæc discrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quadam solùm, sed dicam fortunâ. Prius tamen illud me angit minùs. quod amoliri magnam partem posse videor cauentibus quibusdam præceptis. Nam contra insidiantes illos aut simulantes, quídni firmum scutum à simulatione item aliquâ sit? Cres mihi esto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præeo. absit. sed vt medici, venena quædam venenis pello, in salutem tuã non in noxam. Ad minutas & innocentes quasdam simulatiunculas te voco: nec ad alienas insidias, sed ad animi tui opportuna tegumenta. In Italiâ totâ tria hæc mihi serua. Frons tibi aperta, lingua parca, mens clausa. Comis & communis vultus aduersus omnes sit, animus externo nulli pateat: & velut in thecâ clausum eum habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos. Epicharmææ sapientiæ ille neruus hîc valeat, nulli fidere. Nisi facis: non vnus Vlysses Aiacem te circumueniet; & dolorem nobis debes, illis risum. Atque hæc tamen cautio mea propriè in vulgus Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reuerà optimates illi plerumque optimi: celsi, alti, sinceri; virtutis, gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter esse obseruauimus, qui fex & limus, & verè vulgus. Itaque in illis; vetus Italicus aut Romanus sanguis ferè apparet: in istis, peream, nisi claræ reliquiæ (fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum. Iam contra telum alterum quî muniam te, aut moneam? Ita sim saluus, vt opto potiùs quàm spero te hîc planè saluum. Tantùm mihi metus & ætas tua facit, quæ in ipso æstu: & illæ non dicam fæminæ, sed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantùm tuâ spes omnis præsidij hîc, & voluntate. Quarum si alterutra ad calidas & callidas istas Solis filias inclinat: quis hominum te seruet? certè rues: nec vllo præceptorum sufflamine te sistam. Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me duplicem,

cem, Oculis, Auribuſque. Oculos inquam, primùm mihi claude, & auerte longè ab illecebroſo hoc aſpectu. Aditus enim mali morbi hinc eſt: nec amor aut cupido facilè irruperit, niſi per geminas has feneſtras. Sed & aures etiam muni, contra omnes non Venereos ſolùm, ſed paullò magis venuſtos ſermones. Ij ſunt enim qui titillant, qui excitant: & vt cupere ab aſpectu eſt, ſic velle ab auditu. Igitur vt athletis olim, munimenta quædam aurium adponi mos (ἀμφωτίδας vocabant) ad vitandos ictus: ſic tu hoc firmum contra amatoria vulnera habe velamentum, Amatoriúm nil audire. De hominibus dixi (quæſo ne cum inuidiâ cuiuſquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortaſſe, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, ſiue habitandum. Et meo quidem ſenſu (vidimus enim pleroſq; omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis cauſsâ, adeunda Roma eſt: adeunda tamen, non habitanda. Confuſio enim ibi & σύγχυσις, aëris & morum haud pura puritas: & quod veriſſimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa priſca & vetera, monumenta ac rudera,

—— & campos vbi Troia fuit,

cùm luſtratus ſatis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paulliſper inſide illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciæ locorum multæ, quas omitto. ſed ſi inhabitanda diutiùs Italia eſt, in Thuſcos mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum cauſsâ. Omnia hæc ibi pura. Quod ſi de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis iſtæ. At iam in ambitu & reuerſione, Bononiam amicam ſtudiis libens videbis, & eâdem laude inſigne Patauium. quibus cùm dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris domina (Venetias dico) luſtrandâ ponere ſeptimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minùs tamen ad noſtrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffuſum Mediolanum te capiet. in quâ fine Italię finis mihi epiſtolæ. Deum ſupplex precabor, vt te ſeruet, & tu iſta. Vale nobiliſſime iuuenis, vale, vale. nec Deus mihi * auguria perficiat, quę in triſti mente. Antuerpię III. Nonas Aprileis, ∞. IↃ. LXXVIII.

**Certè vera. obiit enim ea ipsâ peregrinatione, princeps noſtræ iuuentutis.*

EPISTOLA XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE S. D.

HEVS tu, sacrifica. Lipsius etiam viuit. Discrimen igitur tibi? inquies. Grande, capitale, mi Dousa: & quidem sine crimine discrimen, à scriptis iterùm meis, non à factis. Satyram ego nuper scripsi, & illa me pænè proscripsit. Iocari me putas? verò, seriò, à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tamquam in læso aut turbato publico statu. Suspendo adhuc te: rem habe. In iocis illis Menippææ nostræ, aliquid est de lauru poëtarum, quam largitur Cæsar: & ab eâ iste ignis. Aiunt, ignominiâ à me affici vniuersum id genus: aiunt, Cæsarem ipsum aspergi iniuriâ, quasi non id ei ius per me aut potestas. Itaque à Legatis ipsis Cæsaris litteræ subitò Francofurtum, quæ grauiter me accusarent, minarentur: & Satyram ipsam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? non ego ipse: nisi litteras eas vidissem his oculis, tenuissem hac manu. O sæculum, ô viri! Ite vos docti, vigilate, scribite: & pro famâ, subite hanc flamam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis censuisset in re tam leui? Nisi si hoc proprium mihi fatum, vt ex candore istarum niuium oriatur semper aliquis ignis. In Epistolicis meis nónne simile? Benè certè sperare de iudiciis posterorum debeo: cui tam iniqui sunt viui. Tu vide, ride, & si vir es, pro Satyrâ nostrâ Satyram in saturos illos scribe. Nónne enim nostrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculissime. Lugduni Batauor. III. Kalend. Iulias. ∞. IϽ. LXXXI.

EPISTOLA XXIV. *Londinium.*

GVLIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatissime, per mihi gratum, Britanniam tuam: quam illustrasti ingenij & industriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos. qui per te pulcherrimam insulam videmus, etiam cùm non videmus. Perge in hoc & simili studiorum genere, quod abesse non potest quin tibi famam, posteris æternum ferat fructum. Lugduni Batauorum. IV. Kal. Sextil.

EPI-

EPISTOLA XXV. *Vltraiectum.*

GEORGIO RATALLERO *Preſidi ibidem Conſilij Regij* S. D.

VALDE alienus à gratiis omnibus ſit, Vir Ampliſſime; cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica, tam honeſta. Quam quòd prior, quòd vltrò ſuſcipis: iure magni facio, qui ſcio quàm tu ſis magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem, tacito quodam ſenſu: qui diu incluſus, libens nunc ſe promit & exſpirat, ad hanc ſuauem beniuolentiæ tuæ auram. Cui tamen non dicam paria, ſed maiora facio: quo plures mihi ad amorem & æſtimium tui cauſſæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & nectis me tibi, adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, laxabit aut ſoluet; donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam.

Idque tibi non per epiſtolam ſcriptũ, ſed velut per ſyngrapham volo ſponſum. Tu mihi quæſo reſponde: & hunc, vt ſic dicam, amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxiſti, euocaſti, alere & fouere perge beniuolétię tuę radiis, ô Belgij & meus ſplendide ſol. Lugduni Bat. poſtrid. Kal. Auguſt. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Conſiliario* S. D.

MAGNVM illud Antuerpienſe facinus, magnum: dicerem & malum, ſi de cauſsâ mihi liquidò conſtaret, aut fine. Sed tamen hoc ipſo malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet ſecum. Heu, quæ videmus! quæ audimus! quàm inopinata! quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leewi, deiicere. erige te potiùs: &, vt palma, attollat ſe animus contra nouum hoc pondus. Inſpice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem ex occulto iacere. nec exſpectandum. Hinc ille vulgi ſtupor & querela, Quis putaſſet? quæ non cadit in mediocriter ſapientem: qui iam antè ita meditatus, vt ſciat hæc & deteriora poſſe euenire. Vt in bello, etiamſi hoſtis abſit,

abſit, ſemper excubiæ: ita vigilat ille contra improuiſum omnem ictum. Quis fuit ille dies, cùm hîc & alibi inſulæ totæ aquis abſorptæ, aut vrbes terrę motu? Quis eorum, qui tam magnâ ruinâ perierunt, id putaſſet? Nec exempla nobis deſunt iſtarum, quas patimur, cladium: ſed ipſi nobis. qui, inſito à naturâ vitio, proni ſemper ad ſpes meliores. Quas coërcere tamen potiùs ſit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit conſilium aut ſolatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano ſopho laudatur is verſus,

Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Quem velim impreſſum tuæ menti, vnà cum amore mei. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Febr. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meæ animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu iſtîc fui, vixiſſe videor: nunc vitâ frui quaſi per vmbram. Circumagunt me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc diſcurri ſine lare, ſine certis ſedibus. quas tamen poſiturus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & ſtipendio ſanequàm honeſto. Sed temporaneas, non perpetuas: ſaltem,

Dum hæ conſileſcunt turbę, atque iræ leniunt.

Aliter videtur quibuſdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & ſplendores vocant. videatur: mihi ſtat vetus illud decretum meum, reipub. tam confuſæ non miſceri. Orpheus ille veſter Lugduni eſt, & (inuideo vobis hunc riſum) partes has ſimulat, & ambit profeſſionem. Exambiétne? non, ſi Batauos noui: in quibus certè pluſculum, quàm pro veteri verbo, auris eſt & cordis. Eurydice etiam eius hîc: & illa profeſſionem. O Douſa, viuis & Satyram non ſcribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus veſter, adoleſcens adprobus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cum Douſâ tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quàm Amymonem ſuam illeipſe Neptunus. Sed hoſpitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare ſcilicet & ſobrium, nec propter vos maiorem fumum vicinia

vicinia videbit. Properate tantùm. quod vt magis faciatis, nuncio accepisse me nunc nuper Lutetiâ à Pythœo Trochaïcum vetus, cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carmen, & dignissimum illâ ipsâ deâ. Plura non addo. venite, videte, valete. Lugduni Batauorum, Kalendis Veneris ∞. IↃ. LXXIX.

Sed heus tu, Lernuti! est quod à te seriò petant mei horti. non magnum aliquid, sed illud idem quod hortus tuæ, Seminari. Itaque siquid seminij tibi superest, non illius Plautini (apage nuptiales nunc nugas) sed istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hortum, amœnum potiùs quàm grandem, cõcessu nostri Hauteni. Pro eo, ad Venerem natum mihi herè hoc Carmen. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gemmulas tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

AD STELLAM VENEREM PRO HORTO.

ALMA *Venus, quæ cælorum colis ardua templa,*
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
Vestierint, neque frugiferas animalia terras,
Quæ've solum pedibus sulcant, quæ've aëra pennis:
Tu dea, tu fautrix hortorum in cultibus esto,
Adspiresque meo numen genitale labori.
Nam sine te nil Flora potest, nil flaua Segestis,
Nodutisque, herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitorque
Ne noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
Effice. diua potes. Solis Lunæque potestas
Te superà: sed consensu tua tertia regna.
Nec tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:
Ipse tuo fasces submittit Iupiter igni.
Intereà, dum nos fera mœnera militiai
Exercent, lituique vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
Ipse habitem, fallatque meos cultura dolores.
Non ego Bellonæ sim victima, non ego Marti
Miles: nascentique alius mihi risit Apollo.

Sat patriæ Belgisque datum, si fama Camœnæ
Nostræ erit, atque aliquis venienti Lipsius æuo.

EPISTOLA XXVIII. *Herbipolim.*

FRANCISCO MODIO S. D.

ERGÓNE viuis Modi, & nos amas? De vtroque enim ambiguos reddebant & locorum interualla in quibus agis, & silentium quo tamdiu non iustè vsus. At nunc emendasti, & longâ epistolâ cessationis culpam eluisti in parte. nam totam tum demum, si perseuerabis. Et quamquam remotum te doleo seiunctumque à nobis: tamen quòd in ijs locis, & apud eum virum es, lenit desiderium, & gaudio pænè mutat. Amo enim, amo, Germaniæ illum tractũ, in quo beatè viximus olim ipsi: & gratulor de hospite, qui, vt scribis, tam benignus est in meliores Musas. Sępè apud notos prædicaui, sed parùm credulos, Homines etiam illa tellus alit ingenio doctrinaque pares nobis, fide & virtute meliores. Experiris ipse: & magis experieris cottidie, si omissâ inanium specie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereà vides portum aliquem & receptum in his studijs esse, per res adflictas: nec vanum illum quicumque scripsit,

* Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

* *Artē minutā terra quæuis educat.*

Ego quidem auctor tibi sim nō commouendi ex ijs locis, donec Belgio huic fiducia status melioris. Nam nuncquàm fluctuemur, vides. Fœdera, & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de studijs. Tacitum ad me, siue Eclogas potiùs tuas in Tacitum, si mittes, gratum: & vtar, non sine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterùm vulgare Commentarium nostrum, sed auctiorem. Habemus & libros duos de Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed & de Epistolis meis edendis aliquid cogitabam, si quas colligere aut seruare potui in hoc naufragio nostrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper, non nego, per Italos: quorum epistolas ambitiosè editas vidi, & (liberè dicam) non inuidi. Quid enim? à verbis cultas eas censeas? sæpè nec Latinæ sunt. à sententijs acutas? torpor & tepor merus est. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defecisti: & hoc sæculum

ambi-

ambitionis & fuci aliquid fortasse plus habeat, re deseritur & seriâ illâ doctrinâ. Etiam Agellius nobis nuper in manibus: deposuimus, postquã alijs audiuimus eam esse curam. De Matulis illis & Petreijs, iam aliquid inaudiuerã. sed quid? etiam illæ nitedulæ extrahi voluntè suis senticetis? à me frustrà. Tu tantùm purga me calumniarum eiusmodi apud Posthium: & animum hunc illi aperi candidiorem vestrâ niue. De poëtis Germanis aliquid dixi aut scripsi: at non de germanis, inter quos mihi ipse. Fucos & dehonestamenta poëtarum saltem tetigi: quorũ fertilis sanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipse. Quis non ibi somniasse vult in bicipiti Parnasso? Itaque vates omnes audiunt, & prodeunt: & compti sublimesque multi, cum Cæsareâ suâ lauru. Quos non equidem sperno aut rideo: hoc tantùm ijs instillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici, minimè re poëtas, qui titulo illo sunt & nuncupatione. Extrema tua epistola pupugit me de M. Antonio. Itáne est? abijt? certè doleo. Nam æmulatiunculas illas eius (ita appellare malo, quàm calumnias) nihil moror. Habere hoc scio ista studia, vt nescio quomodo facilè pariant riualitatem. quam ego seriò contemno: sed & hoc mihi seriò dolet, contemni per hanc illa. In contentionibus enim istis quis risus sæpè vulgi? & iure, cùm tam pueriliter desipientes eos videant, qui ad sapientiam alijs magistri. Ratallerum Pręsidem quod saluere tu patronusque iubetis: ille verò saluus. iampridem enim à nobis abijt ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens ad curiam cùm venisset, subito deliquio animi concidit, nec surrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante septem menses accidisse scitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me salutem. Lugduni Batauor. Nonis Augusti. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXIX. *Hagam.*

THEOBALDO TEELINGIO.

APPELLA me verò, & litteris, & sermone: nec excusa. vaco semper ingenijs, quibus discere vacat: quale est, & spero erit, tuum. Hoc excusa, quòd ad epistolam prosam, carmen non addideris: nam id te decebat. An alienum ab Musis me censebas?

non ſum.amaui adoleſcens & nunc amo,& ſcio eas eſſe, quæ lato & lęto limite ad ſapientiam & virtutem ducunt.Laſciuia modò caueatur, & obſcænæ illius deæ laquei, quos in Muſicis illis arbuſtis ſæpè texit. Tu redux me appellabis reducem, (nam & ipſe iam in vlteriorem Batauiam excurrebam:) & hoc mihi ſemper gratior,quò maior in te ardor ad diſcendum. Ætatis tuæ florem cogita, & æui huius fluxum : quodq́ue Æneas ille Homericus aurigæ ſuo dixit,tibi ego:

* Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι.

** Verum, age, nunc manibus flagrum & ſplendentia frena Accipe.*

Atque vnà ſalue. Lugd. Bat. poſtrid. Id. Sextil.

EPISTOLA XXX. *Viennæ.*

NICOLAO BIESIO *Cæſareo Medico.*

Nos quoque,mi Bieſi,Legatum Budenſem vidimus. Magna pompa, multi comites: veſtis & mores nobis exteris mira. Pellis illa iniecta puerorum anteeuntium humeris, numquid abeſt à priſco Scytharum ritu & habitu, qui pelliti? non videtur. Veſtis illa laxa à Braccis? nihil. Sed & honoris habendi ritum,quem Cæſari retrogradiens exhibuit(ſollenne id genti)odoramur eſſe à Perſis. Ammianus ſuggerit lib. XVIII. de Antonio quodam,qui transfuga ad eos eorumq́ue mores: *Simul hoc dicens è medio proſpectu abſceſſit,non aduerſus,ſed dum euaneſceret, verecundè retrogradiens, & pectus oſtendens.* Garritum hunc præmiſi.plura,ſi voles, in cœnâ: ad quam bonâ fide me ſiſtam. Salue.

EPISTOLA XXXI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

Ita certè oportuit.in viam, inquam,officij redire, à quâ exorbitauimus vterq; nimium diu. non negligentiâ aliquâ,vt ſcio, aut contemptu:ſed fortaſſe dulcedine ceſſationis,& fiduciâ amoris.Id enim de me fateor; de te opinor. Quin ſæpè ſic afficior, vt quemadmodum mulieres, quæ vterum ferunt, ad omnia nauſeant: ſic mihi nec ſcribendi libido vlla ſit, nec legendi. Mare quoddam mortuum eſſe aiunt,ſine vento ſine motu:ſic ſępè ego.

Sed

Sed tu me excitaſti: prȩſertim illâ parte epiſtolæ, quâ conſilium à me petis de ſummâ vitæ. Deliberas de coniugio, aut cœlibatu. Difficile mihi ſententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam. Vides enim quid ipſe fecerim. Ita niſi à coniugio dixero, damnem me ipſe neceſſe eſt aut inconſtantiæ, aut erroris. Sed ſeponam tamen paulliſper eam cogitationem, & de totâ re videbo quaſi liber & exſolutus. Ac principio coniugium ſi quis damnet; impius ſit in vtramque legem, & ciuium, & naturæ. Stare genus humanum non poſſe omnes ſcimus, ſine viri mulierisq; cœtu. Non ergo vniuersè id quȩris, credo, an coniugiũ probandum: ſed ſtrictiùs, an ſapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientiæ ſtudia & vitæ quietem ſi ſequeris; neſcio an ducenda vxor. Exempla veterum ſapientũ in vtrumuis ſunt: ratio magis eſt vt neget. Si enim liber animus, Deo & ſibi vacans, ad ſapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adſumenda illa cura, quæ noctes diesque adhæreat, angat, coquat. Si ſatis moleſtiæ in te tuisque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde accerſis, cui imperes & moderêre? Cymbam noſtram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus, cum tot armamentis? Et fero adhuc, ſi reges. ſed quid ſi regere illa vult? ſi fulmenta lectum ſcandunt, vt vetus verbum eſt? quid? nónne bellum tibi non ciuile, ſed familiare ſumendum eſt de principatu? At enim moderatam audientemq; tibi ſperas. Ita cenſeo, & opto. ſed quâ in re vmquam magis ſpes & vota fefellerũt? An ex compoſito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modeſtiam ficto, vxorem eliges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi ſexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egreſſæ ſimulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum ſic emere aut agrum. Et quâ in re libentiùs, aut minùs cum periculo, fallunt amici? Si in equo aut agro impoſuerunt, expoſtulandi mihi ſaltem ius eſt: at id non in iſto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irriſum. In genere hoc prædixerim de ſapiente: iam tempora iſta videamus. Si res lætæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica ſolarentur: nempe in ſpem honorum & felicis æui liberos ſuſciperes, educares. At nunc quid niſi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid

nisi exsilium, exitium, imminet, & mutatio vniuersi status? ne ad aureum sæculum liberos procudi à te censeas. Denique teipsum (quod tertiò posui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id est vires valetudoq; parùm firmæ. Ætatis quidem bona pars superest; sed & bona elapsa. ingenium tibi come, molle; quod ferre iniuriam potiùs possit, quàm inferre. Hæc omnia vide sis, an apta ad mores fæmineos nostri æui. Et Diogenes quidem ab omni ætate coniugium remouebat, satis scitè: *Nam iuueni*, inquiebat, *nondum ducenda est vxor: seni numquam.* Græcè hoc sonat meliùs τῷ νέῳ μηδέποτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id restrinxerim ad statum mediumque hoc æuum, quod velut vinum iam deferbuit; & quale, mi Leewi, est tuum. Hæc in parte vnâ dici possunt, nec pauciora in alterâ: quæ quoniam scio subijci & à te tibi & ab alijs cottidie, laborem non sumam in ijs recensendis. Eò minùs, quòd frustrà scio suaderi coniugia aut dissuaderi: quæ à cælesti nutu & à fato haud vanè esse dicuntur. Benè Euripides,

* Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μόρσιμον:

* *Fatalis est viro atque faminæ thorus.*

idque didicimus nos ipsi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes similes esse piscibus, qui alludunt circum nassam & gestiunt inire; contrà, qui iam inclusi, exire: simile in matrimonio esse, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciscitanti cuidam Vxorem an non duceret? *Vtrumuis*, inquit, *feceris, pœnitebit*. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te sententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verbosam à me Epistolam expressit. Vale.

EPISTOLA XXXII. *Lutetiam.*

IOSIAE MERCERO S. D.

AD me verò sæpè eiusmodi muscæ aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuę plenæ suauitatum, & meri mellis. Ipsâ quidem caussâ scribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ si vltrò offerenda sit tam benè natis ingenijs, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertisti. etsi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoq; illucet à magno illo patre: cuius eruditio, & virtus, clara apud

apud omnes. Et tu ſuccedes, imò præcedes: ſi pergis modò in hoc laudis ſtudio, quod currere cœpiſti recto & felici pede. Nam notę tuæ ad Cornelium noſtrum quas mittis (verè, nō blandè dicam) vix tuę ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te, quęſo, ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud niſi ad rectum maturumque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & infligis ſcriptoribus vulnera, non ſanas. Nos Tacitum vulgare iterùm paramus, cum Commentarijs noſtris (ſiue Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores ſanè illi ad Annales, refingendi etiam ſunt: quia & lapſus alibi ſum, & quædam mihi elapſa. Cur negem? ſemitam ſæpè ingredior, cùm maximè cenſeo viam: & gratiam feriò habeam, ſiquis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepítne? inquire obſecro. Nam ipſe quidem ſilet: at non in illum meus amor. quod indicabis, & ſalutē à me nunciabis ipſi & fratri. Vale. Lugduni in Batauis. Idibus Martijs. ∞. IↃ.LXXXII.

EPISTOLA XXXIII. *Gandauum.*

ALEXANDRO RATLO *amiciſſimam ſalutem.*

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & gauiſus in conſtantiâ ſum: quòd videam te quæ euenerunt ita ferre, vt ferenda humana ſunt, & vt dignum eſt ijs ſapientiæ ſtudijs quæ tractas. Nam reuera hæc bella, hæ turbæ, hi diſcurſus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, ſed tamen ludi, quos inſtruit ambitio & ſęuitia noſtrorum regum. Itaque non ferenda ſolùm iſta, ſed ridenda. Et vidéſne cùm nuces ſparguntur, vt currant pueri, & rixentur? idem iſti, qui oppida & arces rapiunt, diripiunt, alieno malo & ſuo nullo bono. Atqui ea ipſa quæ tanti faciunt, propter quæ ſudorem ſanguinemque fundunt, ſi dimotâ vulgi nebulâ conſideres, nuces ſunt. Quare mi Ratlo mittamus iſta, & habeamus eo loco quo ſunt: id eſt, pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis * τετράγωνον λίθον: in quo ſolo quies & tranquillitas firma: *cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè ſapientes. Senecam noſtrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priſcis magis conſentire cum Chriſtianâ pietate, quàm eos qui è Stoïcâ domo. In quo numero etiam Arrianus eſt, qui digeſſit Græcè diſſertationes Epicteti, mihi valdè proba-

* *lapidem quadratū.*

probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hîc turbæ iterùm exercent, quæ sub discessum tuum sopitæ. sed sopitæ tantùm : nam euigilant iterùm & viuunt, metuo ne in reip. malum, & scholæ nostræ exitium. Nisi fallor, ea imminent, vt non discessisse à nobis videare, sed nos præcessisse. De Gallis mihi quidem ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt, nolunt: audent, timent; & omnia ancipiti metu suspensa & suspecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is saltem bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoribus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluisti, dixi: iidemque te resalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me saluta, & tu vale. x. Kal. Feb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIV. *Brugas.*

IANO LERNVTIO.

SPES iterùm me fefellit. quid fecimus, quòd totiens in nos vana ista dea? Mercurialis ille hodie ad me rediit, negauit posse. Rem dicam? poscere volebat, nec audebat: quia collybum vulgò iam dinumerant trium florenorum in centenos. Id lucellum inhiabat; nec petere scilicet ab amico volebat, nec ego dare, te inconsulto. Tu dispice illîc. aut, si vis, Atuaticum excurre: in hoc statu abeuntium, redeuntium, transferentium, reperies qui velit. Loquere cum Moreto, efficaci ad res tales. Sed quid me celasti? túne Grudios? Peream, nisi adprobo: ad quietum locum, amœnum, &, quod caput, amicum Paci, & eximium à milite ac Marte. Si expedire te vinclis possessionum tuarum potes, abi, curre, vola. Ego nónne aliquando vicinus? si dî me, & mihi Iscanum meum seruant, quam sedem destinaui reliquæ huic vitæ. Cum lege, si securitas illîc; si status, quem Modestia & Probitas non spernat. Parêre boni possunt & debent; seruire, ancillari, adulari, non nisi vitiorum ancillæ. Valeat autem æternùm mihi patria, si valebunt in eâ ista. Tu quoque, mi Lernuti, (sed ab aliâ mente) mihi vale. I. Octob. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO.

DILATVM mihi responsum ad superioré epistolam tuam, non dimissum. Dum enim cottidie discessum sororum tuarum exspecto, atque aliud ex alio interuenit; septimanæ aliquot in hoc silentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua scriptio, vti & amor: cui à me cum fide respondebo. Filius tuus in studiis perseuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Cursum certè hunc studiorum interpellari aut sisti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato, gratulor: etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam misisse. In Constantiâ nostrâ pergimus: sæpè negotiis, sæpè valetudine, retardati. Iuuat tamen opus argumento saltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui * DISCVSSVRVM se promiserat, videtur FOVISSE. Et Austri isti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempestates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri solatij vsquam spes, quàm in se cuique. Firmemur iam antè contra hæc omnia, quæ euenire homini non solùm possunt, sed communi quadam lege debent. Ciceronis falsi Consolationem vidimus. quæ me quidem adeò non erigit, vt deiiciat potiùs: scripta videlicet frigidè, solutè, & verbo dicam, ineptè. Quis ille tam stultus, qui sperauit se posse imponere nobis falsâ hac persona? sub quâ latet aliquis ne superioris quidem, vt suspicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant! sed credo in nostrum risum, & suum quæstum. Valdè me Ciceronis pœniteat, si ille vel in medio dolore tam elumbis. Nusquam nerui, nusquam sententiarum sanguis: ne color quidem verborum, nisi cum cerussâ & fuco. At tu vale, & sine eo me ama. Delphis. huc enim sorores tuas abeuntes deduximus. III. Idus Septemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

* Ad dictū eius allusum: *Discutit, & fouet.*

EPISTOLA XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. *mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidem. caussâ & temporum horum, quæ nos turbant: & locorum, quæ sciungunt. Nam nos, vt audisse te credo, in Batauis agimus, apud Oceanum verè vndosum: & iactamur ciuili tempestate, tibi non ignotâ. At nec loca tamen, nec tempora, gratam mihi memoriam Sambuci excutiunt: quam testari volui per hanc occasionem, primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, præter hunc adolescentem, nactus sum neminem: & nuncij illi ordinarij, ordines deseruêre per hæc bella. In studiis, dum Mars hîc feruet, languidè versamur: ita tamen, vt cogitemus editionem nouã Taciti, cum pleno iustoq; Commentario in eius omnes libros. Eâ in re iuuari me à te posse sentio, vsu libri manuscripti, quem memoriâ teneo Viennæ olim vidisse. non illum quidem antiquissimũ: sed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ istâ sagacitate indagemus. Quare si eum ad tempus gratificari mihi volueris; amorem in me ostenderis, & simul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur sub has nundinas tutò transmitti ad Plantinianos posse: quibus mandata dedimus accipiendi, adseruandi. Velim voluntas tibi & occasio in mittendo non desit: nobis fides constabit in remittendo. Salue ab eo qui meritissimò te amat, Iusto Lipsio. Lugduni Batauor. Kalend. Mart. ∞. Iↄ. LXXIX.

EPISTOLA XXXVII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. *dico.*

SEMPER amo litteras tuas, præsertim eas quibus (vt sic loquar) nota aliqua impressa est bonæ mentis. Vel hæ postremæ quàm sine adfectatione prudentes! quàm verè Philosophũ referebant, & sine vllo fuco! Itaque vt calebant adhuc à meâ latorisque manu, iis rescripsi. Melonis tui odor vel hucusque nares meas adflauit: & mentior, nisi saliuam mihi mouet & desiderium

ſiderium guſtandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimiùm properè auellas à matre. Auſter ſaltem & imber hic abeat, & ſoles aliquot videat puriores. tum licebit,

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio me herclè quid dicam neſcio: ita ænigmati ſimilis res eſt. Venit, non venit: acceſſit, receſſit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locũ fecit, tardiùs ambulaſſe, quàm hunc ſubnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si ſeriò hæc aguntur, facilè præſagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu eſt. Ad nos quidem quid iſta? non magis quàm ſi Æthiopes inter ſe belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax ſit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. ſed quis noſtrûm iter præcludet publicis fatis? Habent iſta tranſitus ſuos, imò interitus: quorum tempora cùm venerint, nulla vis aut conſilium ea firmet. Et tamen illi ipſi patriæ, cùm res feret, non manu, non mente, deerimus: atque hoc ſcilicet agemus, vt non ſolùm boni viri ſimus, ſed & boni ciues. Vale mi amiciſſime. Lugduni Batauor. XV. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XXXVIII. *Roſtochium.*

IOANNI IONSTONO SCOTO.

QVOD & me amas, & Conſtantiam meam laudas, mi Ionſtone: alterum valdè amplector & approbo, alterum timidè, quia ſcio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectus. Etſi tamen nonnihil blanditur, quòd Dauid Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, ſiue iudicat, ſiue errat. Quidquid huius eſt, amo iam, amo Conſtantiam meam, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps cenſeas, mi Ionſtone, iubeo, non ſolùm rogo. Quòd ſi Deus mihi tangere & videre Germaniæ ſolum iterùm dederit (fiet fortaſſe voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam, teſſeram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magiſque habiturus,

biturus, si crebrò me epistolis tuis salutaueris, in quibus notas claras video elegantiæ priscæ & doctrinæ. Lugd. Bat. XI. Kal. April. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quæstiones tuas Plautinas, mi Gulielmi: in quibus non doctrinæ solùm notæ vberes & acris cuiusdam iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inscribis. cum magnâ meâ gratiâ (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius res est, quem amo vnicè, vel quia beniuolentiæ hoc testimonium me delectat ab eo, quem æstimo, quemque amo. Ego profectò si vmquam occasio erit, præstabo me ad gratiam referendam non modio, sed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non semel interpositum iudicium, de studio Sapientiæ & Morum. Macte hac sententiâ! Obsecro enim, vt quid ista humanitatis studia tam ambitiosè adfectamus, tantùm propter ipsa? Abutuntur plerique ad malam & vanam pompam, vt scis, verè cum Appione illo cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò sit, quæso & hortor. Nostrum illud de Constantiâ censeo vidisti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrũ, & natum mihi per remissiones, vt stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Egmundum, quibus inclusæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæso inquire. Ille quem tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet, & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectâ, Iosiæ Mercero, si nosti. Passeratio item doctori publico, & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale.

EPI-

EPISTOLA XL. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

CISTAE tuæ hesterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia scire te volui: sed perlatę benè madidæ, per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putiscat: præsertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & si videtur, aliquem fidum huc mittite, qui inspiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicam & sedulam omnem operam custodiamque pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot, & valdè fallor si meas non accepistis. Carmina tua adhuc apud me sunt. Dousam enim exspecto in horas, cui velim ostensa. Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè te videre & amplecti: & si illuc venis, posses mecum pergere in Batauos: atque ita ipsum iter nobis non sine gaudij & amoris fructu. De Giselini re, omnia hactenus nequiquam, & nonnihil turbellarum inter Magistratum & Curatores, occasione professoris cuiusdam admissi Senatu inconsulto. Priuata profectò & publica turbant. quid refert? si quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex quo puro siue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur, alimentum est morbi, atque abit in noxam: sic in homine, qui internum illud non depurauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor seruandi, dispensandi. Desunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At motus ab animo petendus est: cui composito semel & securo, numquam superest aliquid aut deest. Sola, mi Lernuti, quies est & internæ illæ opes,

* Οἵσιν τ' εὖ ζώουσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται,

vt ait Homerus. Vides philosophari me tecum: nec excuso. amplius dico, Sæpè faciam. Valdè enim te tuamque egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò scio propendes:) & collocare te supra hominem, etiam dum es in humanis. Et enitêris, si nitêris. Vale, & salueat à me virorum optimus noster Giselinus,

* *Quei rectè viuunt homines, ditesq́ue putantur.*

maximis atque admirabilibus non habetis? Nónne aliud hęc vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? sanguis & sanguen? Odoror duplex vitium. Ac primùm scripserim, *res nostras vitio verborum criminamini.* Fugit enim omnino prior illa verbi syllaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mente. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, *solœcismis obsitas res nostras, vitiorum deformitate pollutas*, vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illos ipsos veteres à talibus solœcismis non abfuisse. *Nam*, inquit, *aliubi hæc vtria, aliubi dicitis hos vtres.* Ita enim alterum vitium tollo; *Aliubi*, inquam; scribo, non *Aliud.* Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm sanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantùm licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vsu generis masculini tantùm. Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teget vtria.*

EPISTOLA XLIII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

TE verò laudo, non imitaris meam pigritiam, & quamquam ad binas tuas iam silui, tamen tertiis etiam lacessis. Etsi, mi Leewi, nulla hîc pigritia. ignoscas aut miserearis potiùs, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec seriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant: & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proscænio sum, sustineo personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc solùm acerbissima tempora, sed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sæpè illa; non dimitto: quod tibi etiam vsu venire certò scio. Plantinus nunc adest, seriò à me monitus de *Thalete illo Gallico, seriò ad suos iterùm scripsit: & illi responderunt iam Lutetiâ se petiisse. apud nos scilicet sapientia illa non habitat. De adolescente quem nuper mihi commendaras: scis quàm omnia velim tuâ caussâ. Hoc tamé nolo. & si rationes omnes meas audias, scio, ipse non velles me velle. Multis iam recusaui. quos omnes offendo, si vnum admit-

** Ita indigetaui Michaeli Mõtani librũ Gallicum Gustuum titulo: probum, sapiẽtem, & valdè ad meum gustum.*

admittam. denique rimam aut fenestram hanc si aperio, toto ostio admittendi alij sunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per silentium ago. Peto ergo vt id excuses: & maiora aliqua à me petas, cùm opus erit, non neganda. Institutum tuum de omissâ domo, hactenus probo si in eo perseueras. Semel enim constituendum est quod vitæ genus eligas, solitarium an sociabile, illud cum paucis & sapientibus quos melior Deus adspexit, commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriusque fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo speres. Siue vxor ducitur, siue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius est, quisquis repugnat. Vt athletis olim sors non electio aduersarium dabat, cum quo certarent: sic cuique nostrûm vitæ suam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id est ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo est, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ spe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauseare incipiunt, & fastidire præsentem hunc statum. siue diuturnitas belli id facit, siue gubernatio non vsquequaque inculpata. Consilia arcana agitare dicuntur de paciscendo cum hoste. quidquid horum est aut erit, nos pessima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad strenuam cum omni sorte pugnam. Paupertas imminebit? exsilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuerà enim vti opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc plerique eò stultitiæ venimus, vt nec aspirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. de hortulo tuo nihil narras noui. meus in eadem caussâ. qui iampridem animã agit, aut potiùs egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. VIII. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO IC. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum sororem. quam ne frustrà mihi commendaueris efficiam, si quâ in re operâ meâ illi vsus. Constantiam nostram quòd laudas amasque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipsam. quâ certè in omni æuo, & hoc nostro inprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus numquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis; sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calamitas nostri fundi. sed quî auertas? cùm etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & opida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me, vt iuuem. votis possum, non consiliis: quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim si quosdam possim erigere, & in singulis ciuibus de totâ patriâ benè mereri; non immunis hæc mea quies. Conati id sumus in postremo hoc scripto, & conabimur porrò, si Deus mihi dat vitam. Nam otium ipse mihi parabo, etiam in æstu negotiorum. Gabrieli Roelandio, adfini tuo, velim ex me nunties beneuolam salutem. Verè eum amo & æstimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. postridie Non. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLV. *Toletum.*

ANDREAE SCHOTTO.

CARVISSE me alloquio litterarum tuarum tamdiu, mi Schotte, non re solùm, sed cogitatione molestum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durum: istud, quia trahebatur animus hoc silentio in varias suspicionum partes. Quid censerem? mutatum esse te? non fidei tuæ videbatur, non amoris. Offensum? verebar. vtique cùm oculos flecterem ad illum, qui non mihi, non bono cuiquam satis bonus. Sciebam litteras te crebrò commutasse cum eo, & sermones: sciebam & hominem duplicem, cuique (sed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda.*

In

In aliis didici, quàm illi volupe disiungere & soluere, qui mihi iuncti. At rursum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te sæpè vanus. &, vt video ac gaudeo, haud planè credidisti. Litteræ hæ tuæ mihi testes, scriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dedisse dicis, non vidi. Istæ me delectarunt; & te mihi restituerunt, me tibi. De mansione in Toletanâ vrbe, & in illustri domo, gaudeo. eò magis, quoniam splendorem hunc cum fructu video, nec interiora illa tua studia interpellari aut abrumpi: quòd sæpè in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me sapientia in filio delectat: in patre comitas, lepos, & facundia quædam profluens ac simplex. Sanè Controuersiarum illi libri mirificè non corrupti solùm, sed abrupti: atque opus in elimandis ingenio meliore, sed inprimis libro. quem valdè veterem & integrum si repperisti, vt ais, apud Couarruuiam; vtere, sodes, & adnitere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quídni transmittam libens? De Lanoij nostri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adolescentem altæ indolis, niuei pectoris: & destinabam eum olim in corruptâ hac nostrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudisti: qui mersus Mosâ flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc tristia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tamquam parario conciliatum video Ant. Couarruuiam, virum à stirpe, à fratre, à se verè illustrem. Deus bone, quæ illa ad me epistola! mentior, si ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutum profectò arcanâ doctrinâ pectus illud oportet, quod promit tam docta. Quídni ita iudicem? facile nobis.* ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκειν. Veterani venatores ceruum ex impresso vestigio dinouerint: ego ex scriptiunculâ virum. Saluta quæso à me: & quoniam te serente, & sub tuâ velut manu, hæc amicitia surrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & crescat. Libellos nostros misimus, & in his Electa: in queis reperies amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æstimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale. Nonis Iulijs. ∞. IↃ. LXXXII.

*è fimbriâ de veste iudicare.

EPISTOLA XLVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum Carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriam mei; alterum diligentiam tuam testabatur: quam te non remittere in ipsis remissionibus, lætor. Et ita te dignum est. Quid ætatis sis, vides. in hoc vere, nisi virtutis doctrinæque feceris sementem, frustrà cùm æstas erit, exspectaueris fructum. Indoles tua ingeniumque ad alta te vocant, & sæpè Homericum illud instillant:

* —— Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο:

* Omnis virtutis memor esto.

nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Nisi sequeris & adsequeris, præter ipsum te, quem culpes? Feriæ nostræ finem habent cum ipso Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te exspecto: sed ad Valerianum scitum: *Vegeta ingenia quò plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt.* Vale. Lugduni Batauorum. VI. Idus Sextil. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO IC. *mitto salutem.*

GRATAE mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipse eas non dimittas. Habitant enim apud te illæ Diuæ: nec aliud pectus magis amant, scio, inter meos Belgas. Fama ita mihi anteà dixerat: nec mentitam eam, firmant lepidę istæ litteræ & litteratæ. Atque vtinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sępè miscere, non solùm scripta. Voueo. quid sperem tamen nescio, cùm oculos deflexi ad hunc rerum statum: qui indies minùs stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non enim à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Guilielmi litteras accepi: paullò antè etiam librum Quęstionum. quem ego ita probo, vt negem aliquid melius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolescens ille ingressus est: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi salue, quod vt mihi quoque magis magisque sit, litteris me tuis sæpè appella. Dousa, nisi fallor, scripturus

rus

rus est, quem scire debes tui peramantem. Adfinem tuum Schuermannum saluta. Lugduni Batau. Non. Maijs. ∞. Iↄ. LXXXIIII.

EPISTOLA XLVIII. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

ET salutem à te accepi, mi Clusi, & munera quæ Plantinus noster reddidit; bis mihi grata, quia & à te missa, quem tacito quodam sensu dudum amo, & quia missa in optatum mihi finem. Vis enim ea sanciendæ amicitiæ esse, & offers velut arras: quas libens accipio, & restipulor tibi sanctè, eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiam, quæ sunt inter verè bonos. Talem enim te scio, nec minùs integritate & ingenuâ quadam virtute clarum acceptumque, quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut conditio nostra permittant, minùs longè vt absimus: non litteris solùm beniuolentiam hanc foueremus, sed alloquijs & adspectu. Sed istud quoniam non datur, nec fortassè citò dabitur (augescunt enim hæ turbæ, & in isto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum est alterum amplectar, & te amicissime Clusi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) sæpè adibo, sæpè salutabo. Vale. Lugd. Bat. Non. Maijs, ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

IOHANNI VIVIANO S.

VTRVMQVE libellum carminum tuorum accepi, mi Viuiane: gratissimum mihi & argumento, & tersâ (ita sentio) versione. Sciunt experti, quàm arduum sit in talibus & mentem criptoris exprimere, & non abire à proprietate aut venustate prici sermonis. quod vtrumque egregiè es adsecutus. Atque meo oto, poëtæ nostri alij laborent in similibus argumentis: quibus on oblectari tantùm animi possint, sed instrui & iuuari: pietas : mores inseri, qui nimium exsulant ab hoc æuo. Itaque Pro-erbia eiusdem regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in ternâ quidem sapientiâ melius aliquid apud omnes Sapien-. Otium nónne adest? Mercurius certè vester non calet. Mars

vobis ante portas, & hactenus non nimis felix. Deus tamen ille noſter iuuabit: quem bonum & propitium ſemper ſcimus bonis, vtcumque externa iſta cadant. Remitto muneri Conſtantiam noſtram recuſam, cum Epiſtolæ nouæ additione ad Lectorem. Douſæ non libellos tuos offerre potui, non ſalutem. abierat enim à nobis in Angliam peregrinandi cauſſâ. De loco Ioſephi nihil mihi in mente, præter adſentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multum: de quo tamen quid ſentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum, qui tantùm non abſolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lugduni Batauor. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA L. *Lugd. Batauor.*

IANE HAVTENE

A LIPSIO tuo ſalue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille ſermo) elephantos. Multa de ingenio eorum, deque mirâ indole, garriuimus: omnia iucundè, niſi quòd in pleriſque indignabar haud plenam mihi eſſe fidem. Quid cenſebatis? madidum eſſe me? non fui. Quin ſiccus nunc & ſobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum ſtilo paullò certiùs decurram, quàm linguâ. Nónne Hilariûm iſti dies ſunt? lubet ludere hunc luſum. Sed fides mihi priùs ſtabilienda veterum, quibus præcipuè innixa mea fides. Nonnemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuiſſe, aut vanos. Itáne? quibus igitur hæc res notior? Nobíſne, qui omni hoc noſtro æuo vix *vnum vidimus, eumque puſillum, iuuenem, bonarum artium rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Aſiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad ſpectacula & Venationes. Quamquam Europæis tardè ſanè innotuit; & *ἐλέφαντας (Pauſaniæ verba ſunt) πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλέξανδρος ἐκτήσατο: qui victâ ſcilicet Indiâ, intulit ſiue immiſit. Sed ab eius tamen morte ſtatim crebri: & tranſportauit in Italiam ipſam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vrbem miſerit L. Metellus.

*Illũ, qui anno LXII. donũ Cæſari miſſus ab Hiſpaniarum rege.

* *Elephantes primus inter Europæos Alexander habuit.*

tellus. Nam Critolaus apud *Plutarchum apertè mendax; qui à Paullo Æmylio, bello Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. At posteà sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam. quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterū cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ: & in quâ miracula milleni aliquot homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa ætas fidem fidei illorū struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madagascar eos habet, & quidem Indicis maiores: habet Zeilam, vbi vænales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora: itemque regnum Beniamen inferioris Æthiopiæ, sed omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt; eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus. quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis, imò indignetur. Sed priùs vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. *Aristoteles inter alia de elephante: ἔςι δὲ ϗ εὐαίσθητον, ϗ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλει: *est autem apprimè bonis acutisque sensibus, & cetero intellectu excellens.* *Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* *Idem: *Elephanti acutissimis sensibus.* Quin homini ipsi adiungunt passim. *Cicero: *Esse illi belluæ quamdam cum genere humano societatem.* *Strabo: ἐγγὺς εἶναι λογικοῦ ζώου. *adsidere animali ratione prædito.* *Philostratus: τὸ γὰρ ζῶον δεύτερον ἀνθρώπου τάττω, κατὰ ξύνεσίν τε ϗ βουλάς: *hoc enim animal proximum ab homine colloco, prudentiâ & consilio.* Plinius: *Animalium maximum elephas, proximumque humanis sensibus. quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorumque quæ didicêre memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, siderum solisque ac lunæ veneratio.* Et Plinius sanè effusè: tamen verè. ad cuius accuratam laudationem, videor non ineptè diducere posse & adducere

*In Parallelis.

*Lib. ix. Hist. cap. XLVI.

*De Nat. deor. III.

*De Diuinat. II.

*Epist. ad Marium.

*Lib. XV.

*Lib. II. De vitâ Apoll.

cere lecta mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectum sermonis patrij.] Quod mireris. Nam cùm duo velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamus, Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermonem patrium ait ab iis intellegi: id interpretor, Indorum, Æthiopum, Afrorum, & vbicumque nati. Præter Plinium, *Ælianus: συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες, καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου: *capiunt & humanum sermonem elephantes, sed indigenam.* Etiam *Dio: ἤδη καὶ ἐκεῖνο εἶπον, τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν: *Etiam hoc aiunt, eos patriam vocem audire atque intellegere.* Nec alia res certior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? linguâ. Incitationem, reuocationem? linguâ. Denique vt clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque, quò libitum, humanus sermo. De institutione, *Ælianum audi: *Docentur,* inquit, *atque instituuntur ad varia* φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἥνπερ ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζῴου τοῦδε, *sermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ sunt capaces.* De domiturâ, *Strabonem: *Primùm,* ait, *captos vinclis ac fame domant,* μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλοῦντες, *deinde cicures eos reddunt mansuetosque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes.* De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodie. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sæpiùs enim testimonio eius vtar. Is gente Hispanus, professione medicus, ad nouũ illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illîc egit, lustrauit, scripsit: & inter alia de elephãtis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus, animal in iis locis. Is igitur *refert: Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud distat à *furore. caussam, amorem esse, & venire cùm venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Adsistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere fœditatem. Tantámne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & conculcaret*

*Lib. IV. cap. XXIV.

*Libro XLVIII.

*Li. XIII. cap. XXII.

*Lib. XV.

*In libello De Aromatibus.

*Plinius & Aristot. meminêre eiusdem morbi, sed Plinij locus malus, cui corrigendo non hic locus.

ret amorem, qui turpiter nimis ipſum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam. Quomodo autem poſſunt iſta, niſi ſi non audit ſolùm, ſed imbibit, & capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt ſolùm ſermonem, ſed edunt. Oppianus diſertè Elephantos colloqui inter ſe vult:

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ ςομάτων μεϱοπηΐδα τονθρίζοντες.

Fama eſt inter ſeſe ſermonari elephantas,
Diſtinctáſque ſuſurrare atque emittere voces.

Acoſta ille idem nihil acceptius in regno Malabar eſſe ait, quàm quòd hæ belluæ communicent inter ſe ſermone. Denique vis in hac re aliquid miriſſimum? (ignoſce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia Romæ locuti olim: iunge & elephantem. Atque audi ipſum Acoſtam: *Erat*, inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere ſolitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam feſſum vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. inſtare alter multis blandiſque verbis, & ad extremum in gratiam Luſitani regis vt id vellet, orare. Hic (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoö, hoö: quod Malabarum linguâ eſt, Volo, volo. ac ſine mora nauim traxit in mare.* Trepidas ad hæc, & nutas? Age, age, mouebo tibi in iſto exemplorũ mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, ſed ad hominem imò ſupra hominem ſapiant elephantes. Dixi enim de priori limite, qui diſcriminat obſcurè: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, ſi prorſus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc ſpectant. Ait:

Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine, & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * puſione regitur ac dirigitur tredecenni. idque ſine vi, bacillo tantùm (καλαύροπι in Philoſtrato ſcriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum ſubière, & traxère currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus oſtendit Pompeius, ac poſteà ſæpè Principes ſecuti. Nummi docent. Tertia in Plinio laus,

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax ſanè memoria, & ad humanam,

* Philoſtr. tradit lib. II.
* Falcẽ ſiue δρέπανον Ariſtoteles Elephantiſtæ attribuit: Aelianus eâdem mẽte ἅρπην.

H

manam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac caußâ: quia ſi vlla propria & magna iis laus, hęc eſt acuminis & ingenij. de quo, te ſilente, non ego ſilebo. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes: & artes Belli dico, ſiue Pacis. Quod vide mihi, & diſce, è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: ſiue cum belluis pugnam, ſiue in homines iuſſu hominum habent? Dirigunt

*Plin. VIII. cap. VII. Aelian. VI. cap. LVI. enim velut * conſilio aciem, defeſſos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipsâ ſuos non deſerunt, ſed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læſis medicinam faciunt: ſpicula aut infixa tela leniter manu ſuâ extrahũt, & * vt Plutarchus ait, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς, *ſine conuulſione, facilè & ſine damno*, prorſus vt * peritiſſimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, inſtillari vulneribus ab iis, Philoſtratus adſeuerat. At pro homine quis homo neſcit acres eorum pugnas? Inſtituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dorſo ſolùm ferunt, ſed & ipſi bellant: propugnant ſuos, impugnant hoſtes: deniq. eò veniunt, vt munia etiam omnia militaria

*Aelian. VII. cap. XXXVI.

*Libello, πότερα τῶν ζώων.

*Aelianus libro VII. ὡς τῆς χειρουργίας ἐπιστήμονας.

*Lib. XIII. cap. XXII. vſurpent. * Ælianus quidem mihi auctor, *Elephantos decorè etiam motus bellicos edere: ex iis vigintiquattuor Indorum regi adſiſtere, & excubias agere, vt fidiſſimos quoſdam corporis cuſtodes. atq; ita agere, vt alternis in ſtationem ſuccedant, ſine ſomno quidem aut conniuentiâ oculorum.* A peritiſſimo milite, dic ſodes, quid aliud exſpectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum ſpiritum pro iis pugnent; ſatis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus: & ab eo diſce omnes. Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non iſtos? Quorum tanta in

Lib. II. cap. XI. diſcendo (Æliani verbis & ſententiâ vtar) * εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt eas diſciplinas arteſque hauriant, quas ægrè homo ipſe. Circa corpus, circa animum hoc conſidera. De corpore: conformant id ad omnem ex arte motum aut geſtum. Ingeniculare, ſubmittere,

*Obtemperatio & facilitas.

*IX. Hiſtor. cap. XLVI. & adorare reges docẽtur. * Ariſtoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ ξυνίησιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur & ſciunt. quando & regem adorare condiſcunt.* Saltare etiam & choræas du-

*περὶ τύχης. cere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις: *ſaltationes diſcit, & choraas, & adorationes.* Ad ſcopum iaculari, armis vti, natare. Strabo: οὕτως δὲ εὐτιθασσεύτους εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν

βάλλειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα: *adeò autem mansuescere, vt & lapides ad scopum iacere, arma vsurpare; & natare optimè discant.* Vbi tamen τὸ νεῖν siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id traditum, & alienũ à naturâ elephantis qui aquas profundiores horret. Ventilare, gladiatorios militaresque motus edere docentur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ventis,* (vt scilicet iterùm iacta reciperent.) *gladiatorios congressus edere, aut lasciuiente Pyrrhice colludere.* Denique in theatris eos gestus effingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. * Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν. *in spectaculis ostendit elephas eas gestuum figuras & varietates, quarum copiam atq; concinnitatem difficile sit humanæ vlli industriæ exprimere aut memoriâ complecti.* Itaq; & funambuli elephanti reperti sunt, irrisum vobis herè & explosum. * Plinius: *Posteà & per funes incessère.* *Iterùm: *Mirum maximè, & aduersis quidem funibus subire, sed regredi magis; vtique pronis.* Quorum verborum mens: quod & ascendant per extentos funes aduersi: & regrediantur etiam per eosdem proni. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet subsidere ingenua, & ambulare per funem.* Suetonius Nerone: *Notissimus eques Romanus elephanto insidens per catadromum decucurrit.* id est, per funem in theatro extentum; interprete Dione de hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τοῦ θεάτρου ἁψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδραμεν, ἀναβάτην φέρων: *Elephas ad superius theatri fastigium conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorem ferens.* Quod genus spectaculi primũ exhibuisse Galbam, qui posteà Imp., Suetonius idem monet: *Prætor,* inquit, *commissione ludorum Floralium nouum spectaculi genus, elephantos funambulos dedit.* Et quæ frons vltrà obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantâ curâ & intentione discunt (id quoque valet ad vim testandam & indolem acrem animi:) vt sæpè deprehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor, quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpè acceptum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præscriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non nisi propriæ videntur humanæ mentis? Legere aut scribere, quis ab homine seiunget? ego: nisi si elephas inter

* Libro, πότερα τῶν ζώων.

* Lib. VIII. cap. II.

* Eod. lib. cap. III.

* Epistola LXXXVI.

eos. Nam is quoque scribit. Rides? time potiùs. æmulus mi Hautene repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè adfirmat: *quemdam Græcas litteras pingere didicisse, eaque linguâ scripsisse.* IPSE EGO HAEC SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & ad fistulam saliunt.* Quòd si hos duos testes eleuas (herè ita memini)* Æliano quid facies, qui oculis suis id spectasse pænè per oculos suos iurat? *Vidi*, inquit, *ego ipse quemdam in tabulâ litteras Romanas promuscide scribentem,* *rectè & non contortè. Quin etiam cùm scriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: vt planè intentos diceres & scriptitantes.* Sed iam concludam hæc de artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuique milleni aliquot oculi spectatores: munere, quod Romæ publicè dedit Germanicus Cæsar.* Plinius tãgit, & magis vbertim narrat* Ælianus: exq. iis ego. *Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum inducti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. Ac primùm ad vocem Magistri diuidebantur in diuersas Circi partes, inter eundum molli & saltatorio gressu inundãtes: iterumque ad eandem vocem coïbant, & efficiebant saltatorium quemdam orbem. Sed & flores spargebant, & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numerosè pulsabant, & omnia præstabant quæ peritissimi ludiorum. Iam iidem (quod insanum mirum) docti mensas accumbere, cibum potumque sumere, parcè, modestè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles* (agnoscis Romanum ritum) *instrati purpurâ & aulæis: mensæ ad eos, vario & dapsili instrumento: disposita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingressi duodecim elephantes, sex mares, totidem fœminæ: illi togati, hæ stolatæ. Decorè & verecundè in lectis se reclinant, mensam accumbunt. tum signo dato (non enim antè) in mensam promuscides siue manus suas extendunt: summâ modestiâ cibos capiunt, delibant. non voracitas vlla in iis, non auiditas visa, non maioris meliorisve partis appetitio, præreptio. denique cùm bibendum, pateram pueri porrigebant: iique promuscide eamdem genialiter hauriebant &* (iucundæ potioni hoc adnexum) *reliquiis vini circumstantes aspergebant, velut cottabum facientes.* Hæc meis verbis texui, sententiâ germanissimâ Æliani. Et effare. potuítne spectaculum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam his oculis arbiter paullisper ego! id mihi ante omnes theatrorum opes,

* Lib. 11. Var. cap. 11.
* ἀστραβῶς καὶ ἀτρέπτως.
* Cap. 11.
* Lib. 11. cap. 11.

opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quę non à doctrinâ insita sunt, sed emicant & subsiliunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spectata in iis sæpè, ad prodigium vsque, sagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syriá elephas quispiam alebatur. seruus curator additus, cottidiè de dimenso subtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudabat. Fors fuit, vt hero præsente cibum daret: & admensus igitur est totum. Elephas vt iniuriam diu sibi factam, quà posset, detegeret, accuratè hordei partem separat: dimidium sibi seruat, altero repulso*. quid nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hactenus fuisse? *Alius* (refert idem scriptor) *cùm rudera & terram magister ad explendam mensuram pabulo idemtidem misceret: fraude fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è foco correptum cinerem iniecit*. Sed exemplũ quod ab Acostâ, fidem omnem superat, etsi scriptum ex fide. Palàm enim & spectante populo res gesta est. *Elephanti cuidam in vrbe Cochin ad horam cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum: caussam hanc moræ esse, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur, si esse velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille páret, promuscide aufert, fabro offert. Faber siue per neglegentiam, siue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Elephas refert, herus vitium videt, & indignatur. inclamat illùm absentem, hunc præsentem: denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus impingit. Ille homo suauis iterùm imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit. nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquá implet periculi faciendi caussá. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magná voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet* (nescio an vltrà audeam dicere) *belluam: vas denique sumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterùm ad flumen, & ad haustum. dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velut testes eos aduocans in hoc factum: ita demum abiit domum*. Quid addam? nec verbum: quia reuerà datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui suggerebat

* Libello, πότερα τῶν ζῴων.

* Lib. XIV. cap. VI.

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini nō dicam nihil cedat, sed eum excedat. Vnū exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam cùm in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitá irá atque impetu interfecisse. Caussam non aliam violentiæ fuisse, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magister, eumdem elephantum ferro percußisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iuisse vltum.* Aliud ex Acostâ: *Miles quispiam in vrbe Cochin elephantum, per lasciuiam, in fronte putamine nucis percusserat:* (grandem illam Indicam intellego, quam incolæ Coccum appellant.) *Elephantus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recōdit. post dies plusculos, in viá quapiam publicá obambulantem militem conspicit. accedit, & elatum ex ore putamen, promuscide suá acriter in illum coniicit: tum exultabundus abiit, quasi talione illá iniuriam probè vltus.* Iterùm ex eodem: *Miles elephantem in eádem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpretatur: vlcisci tamen à rectore prohibetur. Post dies aliquot, in ripá Mangatæ fluminis (id vrbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit. Cùm rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit, nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquotiens flumine mersit, alleuans subinde & demittens. Cumque lusum eum satis diu lusisset, contentus hác vindictá, hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum & illæsum destituit eo ipso loco vnde sustulerat.* Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memoriæ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acosta idem mihi suggerit: *Elephantum in vrbe Goá fuisse, qui annuo illo & sollenni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, seruulum quempiam qui vlnis infantem dominicum gestabat in ædes properè irrupisse, oblitum sarcinæ quam deposuerat in illá trepidatione ante ædes. Elephas adest. mortem omnes & obtritum pueri exspectant. Ille contrà, manu suá leuiter attollit; in humile tectum, quod è regione ædium, collocat, respectans curiosè, satine puer illic sine damno. Dein furibundus cursum suum exsequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephanti transeunti sæpiùs panem aut fructus obtulerat.* Et alia quædam legere tibi fas, si lubet apud eumdem

dem Hiſpanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris.] Quod ipſum iure mirum. Nam ſicut Sermo & Ratio homini peculiaria videntur, ſic certi quidam Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento, ſoli huic animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte ſociat ſe nobis. Seriò enim amat. Trita & nota* hiſtoria eſt illius qui Ariſtophani Grammatico præbuit ſe riualem. *Vterque enim Alexandriæ in Ægypto corollariam quampiam amauit. nec minus ſtudij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam ſuam flammam, quàm illi acuto & litterato. Forum, in quo ea deſidebat, crebrò adire: adſiſtere, ſuſpirare, poma aut flores offerre: manum intra ſinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venereus aliquis nepos.* Alia ſimilis in* Æliano. *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more ſuo ad paſtiones iens, vidit fortè mulierem haud inſcitam, pariter corollariam. Vidit, periit. Aſſiduus ille apud eam; promuſcide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri, inſinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliaſque amoris illecebras ſæpè offerens. Cum perſeueraſſet mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abiit. elephas deſiderium non tulit, nec mentis ſuæ vltrà compos datus eſt in furorem.* Sed & honeſti fidiq́ue amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum. **Antigono regi elephas fœmina fuit. Euénit vt in obſidione opidi Megarenſis, puerum páreret vxor Indi elephantiſtæ. Is ſuâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa ſeriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piiſſima aliqua nutrix ſiue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. niſi fieret, cibum non capere, iram omnibus ſignis oſtendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut ſomnum conciliandum, tum ventilare & pellere muſcas. quod faciebat ſanè ſcitè, arundinis ramum promuſcide ſuâ motitans. At que hæc officia interdum etiam vſurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit

*Narrata Plinio c.v. & Plutarcho, in libello πότε-ρα τῶν ζώων.

*Lib. VII. cap. XLIIII.

*Athenæus. lib. XIII. cap. XXX. Aelianus lib. X. cap. XIIII.

Gloriæ cupiditatem.] Qui ſanè ipſe affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiuſque maximè ſapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acoſtâ. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canumque exempla diſtinguuntur) nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generoſus, celſus, & velut rex in regio illo grege. Euénit vt flumen tranſmittendum eſſet. renuit infelix, & malâ ſuâ ſorte*

ſorte Aiax. Pronunciatum enim illicò à Magiſtris, Principatum eius fore qui prior tranſiſſet. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiumque tranſmiſit. Præmio igitur donatus eſt, phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in poſſeſſione poſitus principis loci. At Aiax noſter properè ab hoc Vlyſſe circumuentus, fatum etiam quà poteſt, illius veteris exſequitur: & mortem ignominiæ præferens, inedià ſe confecit. Acoſta autem infit: *In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non poteſt. Inſtigante magiſtro & duos iuniores elephantes oſtentante, qui id facerent ni ipſe faceret: iterùm iterumque conatur, tanto niſu, vt medius illicò creparet.* En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miſer ſibi vitam. Sed proſequitur laudationem ſuam Plinius, & adiungit magis alta. Eſt enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara,

Probitas.] Ergóne virtutes elephanto? virtutes. vt nequid ſcilicet ad perfectum, omnibusque numeris hominem, deſit. Et de probitate, planè verum eſt. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? *vitam non adimit, oſtendit viam. Feræ alteri? tranſit. Quin niſi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magiſtros rectoresque ſuos mira illis pietas. *quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrũt, vt inediâ interfecerint ſeſe ipſi. Eadem in natos: quos, *vrgentibus venatoribus adeò non deſerunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipſos. Adde reuerentiam in grandiores & ſenes. quibus de *loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ ſuæ Naturæ legibus, non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem, & caſtitatem. quia non niſi occultè & ſiluis tecti coëunt, & ſanè rarenter. Nam quod Plinius, & ex eo Solinus prodiderunt, *non ampliùs quàm ſemel párere, nec plures ſingulis*: validè refutat ratio. quia ſi vnus ſaltem è duobus: iamdiu, minuente numero, defecerit id genus. *Ælianus tamẽ vſum Veneris ſemel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Ariſtotele hauſta, malè aut lecto aut intellecto. Nam *ille hoc tradit: *Marem quam ſemel inierit, non vltrà tangere. interpoſito tamen triennio coitum repetere, ſed nimirum in aliâ. Fæminam vterum biennio gerere, párere ſingulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adte-

*Plinius cap. IIII.
* Strabo tradit, lib. IV.
* Aelianus lib. VI. cap. XV.
* Aelianus ibid.
* Lib. VIII. cap. XVII.
* Lib. V. Hiſt. Animal. cap. XIV.

Adtexitur in Plinio

Prudentia.] Quam non dilato, satis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamen & hanc propriè in Acie instruendâ, in tardandis secutoribus fracto abiectoque dente, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælianum vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in se, quam in aliis amant. In sese, exemplum à Petro Bellonio narratum Clusio nostro. In Asiaticâ, inquit, peregrinatione nostrâ hospitium diuertimus medio iam die, & acri æstu. In comitatu nostro elephas erat: in hospitij stabulo viatoris alicuius asinus, quo ipse vectus. Comedebat fortè hordeum, magno illo ingrediente: qui famebat. Itaque stimulo illo impulsus, asinum pellit, ipse hordei reliquum auidè inuadit & vorat. Superuenit mox elephanti dominus, dimensum suum hordeaceum, de more, elephanti offert. Ille, spectante hero & ipso Bellonio, memor iniuriæ & rapinæ, reparatum statim it, & diuiso in duas partes promuscide suâ hordeo, alteram asino procul stanti & mussanti offert. Atque ille & iste suas deinde partes edunt. Vis æquius aliquid aut iustius? sed ampliùs, retegunt scelera, amore isto Iustitiæ, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. * Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *vt vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas, non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cùm dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit, & se vltorem.* Hoc pro magistro, sed probo. Narrat* iterùm in illum, sed improbũ. *Fuisse magistrum elephanti, qui adulteraret. nec contentum furtiuâ libidine, vxorem suam clàm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illi mox inductâ. Elephantũ hoc scelus tacitũ non habuisse. vxorẽ nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadauer, tantũ nõ rebus ipsis mulieri inclamantẽ, cui, & quomodo, innupsisset.* Extrema laus est

*Lib. x. cap. xv.

*Lib. III. cap. XVII.

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientẽ solem ab iis adorari, *Plutarchus &* Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad Religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt, & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit

*Libello, πότερα.
*Lib. VII. cap. XLIV.
*Lib. III. cap. X.

libro I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci; Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi vt etiam diuinos? diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

Μαντικὸν ἐν στήθεσσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

* Libro XXXIX. additque præscire eos fatalem suam horam.* Dion ampliùs, scientiâ eos ornat cælestium rerum. *ἤδη γάρ τινες*, inquit, *καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τῷ τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν, καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γιγνομένων συνιᾶσιν. Quidam hoc etiam aiunt, eos, preter quod sermonem patrium intellegunt, scire etiam quæ in cęlo gerantur.* Sed inter quosdam illos, ne te fallam, non ego. Habeo lusum, natum non importunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui vt seria multa & vera inesse nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec vsquequaque in his talibus veteres illos Fidei litasse, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris sit, vt quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis: quia innoxia mendaciola sunt, & volente deo Risu nata. Qui si te non aspexit dum hæc legis; iamnunc me imponente licet vsurpes cognomen prisci illius Crassi. Iterùm salue.

EPISTOLA LI.

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit series malorum, quæ es passus. Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atq; ego sub idē illud calamitatis tuæ tempus, nescio quo instinctu, in Saturnalibus meis adfinxerā orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concussit te, non deiecit: ostendit vulnus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile, admoneri nos interdū à summo illo Principe & imperij illius, & fluxæ nostræ conditionis. Nempe quid est homo? lutum, vt ille ait, scitè mixtum. quid vita? hæmina vna sanguinis: quam quilibet leuis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus & eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam nostram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquod hominum, cùm cadauera futura sint cæli terrarumque. Saturnalia nostra credo te accepisse.

primum dico partem, quæ de Gladiatoribus. Nam reliqui sunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus sermo. Iudicia vestra liberè, liberè, velim adscribi: vt mutemus, si quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim, si otium aut valetudo mihi constat, simul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc molesti mihi quidam nomine Ordinum, vt Grammaticam conficiam, quæ legi possit in Belgicâ vniuersâ. Ride, si sapis: & vide quò me vocent isti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita est; quid si expedias te ab eâ vrbe, & secedas in hæc loca sub Neptuni regnum? Nam terrestres dij, parùm nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumspectè. Nam & apud nos nescio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent esse mundo: at illi fax sunt. Vale mi suauissime, & aut me exspecta sub æstatem, si quies illîc; aut ego te, si hîc. Vxorem saluta à me ex animo, & tua pignora dissuauia. Victorem nostrum silere ita miramur, vt suspicio sit ne & ille penetrauerit ad loca silentum. At tu eum saluta, & è veterno excita. Salutat te Dusa, Hautenus. x. Kalend. Feb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA LII. *Romam.*

FRANCISCO BENSIO S. D.

DEVM ego testor, vir optime, vt in solo nomine tuo lecto exsilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumque seruari apud te cognoui! Ita enim ad me scribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum anteà, vel nuncij huius caussâ, magis amare. Non enim dissimulo. verus & vetus mihi in te adfectus est, hæresq; mihi in arcano isto penetrali. Genus vitæ mutasse te audiui: quod salutare tibi futurum omnino confido. Et reuerâ, mi Bensi, quid hæc humana sunt, nisi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum sit, nisi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam præferunt, etsi priscæ Philosophiæ velo. quos ad te mitto, nō vt inspicias modò, sed iudices: & liberè me moneas,

si quid exorbitans in iis aut minùs rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pindarum est,

* Βυλαῖς ἐν ὀρταῖς Ραδάμαντος.

* *Sententiis rectis & rigidis Rhadamanthi.*

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretum (ex animo dico) amo æstimoque. minùs promptè id ostendo, quia quædam in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? nam ego te iudicem non defugio, qualiscumque ea est, litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? quæ hìc iniuria est, si campum eumdem Famæ decurri, sine fraude? Sed mihi iam ista non magna: & reuerâ pudeat me verba consumere in talibus rebus. Nati ad maiora & meliora quædam sumus, & ego & Muretus. Quem tu quidem à me salutabis, & animum hunc illi firmabis volentem semper eius & amicum. Ita me posteritas amet siue æstimet, vt ego illum. Constantiam nostram vt cum eo communices, volo siue iubeo: cuius exemplar etiam à me exspectet. iam enim recuditur. De Amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæso me ama, & interdum solare & erige in his turbis & confusione rerum. IX. Kal. April. ∞.IↃ.LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPISTOLA LIII. *Romam.*

M. ANTONIO S. *dico.*

CAVSSA mihi scribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ conspectâ lætabar: quanto magis in hoc ánimo, & tam insigni testimonio amoris? quem si à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adolescens iudicaui, ita nunc, consensum quemdam esse conspirantis iudicij nostri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæso te, valeat; non ad æmulationem, aut, quod pudet me dicere, simultatem. Et fuêre tamen improbi homines, qui id sperarent: à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego. sed vana, falsa, vt nunc video; & quibus caput homines non professi solùm, sed vtrique nostrûm infesti. Ea, per communes deos deasque, obliteremus mi Amice: & beneficiis inter nos certemus, non querelis. Electorum librum iamnunc vulgaui: paro Saturnalium sermonum, & de vitâ ac scriptis Annæi

næi Senecę. quem nec inuitus ad te miſerim, quaſi vadem amicitiæ coëuntis & ſeneſcentis. Etſi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtrimque, quàm ceſſatione, & amicitiæ, vt ſic dicam, inuſu. Quod ipſum emendemus. Viximus amiciſſimè vnà, viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probaſti: nec amorem abſentis requires profectò aut fidem. Te vt eumdem ſperem, faciunt paucula, ſed impreſſa & ſignata epiſtolæ tuę verba: quæ ruminor identidem & examino, vt ſolent amantes. Vale. Lugduni in Batauis, ad magnũ & ſine terminis mare. III. Kal. Decemb. ∞.IↃ.LXXXI.

EPISTOLA LIV.

ABRAHAMO ORTELIO S. *precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtrimque largus es, & amando, & donando! Miſeram ad te neſcio quid munuſculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, ſed verum amplumque donum, THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè *ἀμέτρῳ μέτρῳ: cùm pro libello, libros; pro ludis, feria: pro orbiculis Arenarum, diffuſum iſtum terrarum Orbem admetiris. & eum ipſum in triumphali veſte, purpuratum auratumq́;. Quid cenſes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (ſi comparare fas: quæ vt voluntatem ſolam in oblationibus metiuntur, ſic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, ſed per nullam occaſionem erumpendi, adhuc clauſa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque veſtræ vrbi ſit. Quæ enim iſtæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego *κέρκῳ σαίνων, cum Ariſtophane: ſed maior profectò eſt & prudentior opinione noſtrâ ille Princeps. Hoc ipſum opus quanti animi eſt? priſci, & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito veſtro Scaldi, niſi quid ſubueniant filij iſti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt, nec vt ad ſocialem flammam. Heu *κρατὴρ κακῶν! & ſalſa vobis vita, ſi auffertur hoc ſalum. Quid ſuadeo igitur? fugam. ſed non ab vrbe,

*Immensâ mensurâ.

*Caudâ blandiens siue adulans.

*Crater malorum.

mi Orteli, aut solo patrio; tantùm à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa. Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sarctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrant Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuianni nostri poëma vidi: valdè mihi tersum & probum. Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & boni prouidique patres, si tibi obsideri visum, emitte salsi in hanc prolem. De * Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeò autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Scottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Batauor. IV. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

*Scriptus, & exemplaria in Italiâ edita, sed perpauca.

EPISTOLA LV.

HENRICO WILTIO S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficiũ: quia & amoris tui in me index, & diligentiæ, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quòd hoc tempore non pareo, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuerâ ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram, quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potiùs alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubitò mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu ætas tua sit: nec facilè facturum te messem, si in hoc iuuenili vere neglexeris facere sementem. Sementem dico, & virtutis & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quòd hæc sine illâ damnosa: illa sine hac, parùm decora aut ornata sit. Aures tuas sæpè insonet illa Democritici, vt opinor, laudata vox: * πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vnquam reuocas elapsam:

**Sumptuosissima iactura tempus.*

elapſam: ſic in tempore dies diem, nec reparas amiſſam. Cogita, & vale. Parens tuus à me ſalutebit, & noſter Canterus. Lugduni Batauorum III. Idus Sextiles. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA LVI.

CONSVLIBVS ET SENATVI ANTVERPIENSI S. D.

NOBILISSIMI & Ampliſſimi Domini, Munus accepi, non meo munere, ſed ſplendore veſtro dignum. Pretium in eo reſpiciam, ſiue artem; omnia eiuſmodi, quæ animum veſtrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius ſi non ſoluendi, at laxandi ſaltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vnquam ſit! Intelligeretis profectò æſtimare me munera poſſe, & accipere: non tam propter ipſa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduerſus talia ſatis firmum: mouet prolixa hæc veſtra humanitas, quæ omnia non impetrare ſolùm à Lipſio poteſt, ſed imperare. Valete Ampliſſ. Coſſ. & Senatt. vrbemque veſtram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante ſupremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. IV. Idus Ianuarias. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDERBVRCHIO V. C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratum mihi fuiſſe ſcire debes, etiam me ſilente: quidni enim teſtimonia hæc à pectore tam amico? At tu etiam Valeriũ Max. vltrò ſubmiſiſti: in quo priuatim mihi, & publicè nonnihil litteris etiã contuliſſe te, re (ſpero) oſtendam. Maneat feliciter hic cœptus amor inter nos, qui Genio ingenioque non diſpares; & his ſolatiis vtamur in mæſtitiâ publicâ temporũ & infeliciſſimi æui. Nã vt ſol aliquis alius tenebras & turbas iſtas pellat, video nondũ. Ligna & oleum ad miſerum incendiũ hoc Belgicæ ſuggerunt paſſim. & nos ardemus: vicini alij rident, ſpectant;

ctant; alij miserantur, sed miserantur tantùm. Deus scilicet ille est qui punitum it iure veterem nostrum luxum. feramus; aut ne feramus, emendemus. De munere apto ad valetudinẽ meam firmandam, habeo gratiam. ego quid mittam? animum & verba: cetera immunis. Vale. Lugduni Batauor. v. Kal. Febr.

EPISTOLA LVIII. *Amstelrodamum.*

MART. LYDIO S. *mitto.*

NEC epistolâ tuâ quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione siue censurâ. In vtraque amor tuus elucet: in hac magis. quam nisi liberè in amicitiam admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo sensu noui & attestor, libentissimè me sicubi deflexi, non corrigi solùm, sed corripi: certè cùm de animo mihi constat corrigentis. quem totum candidum purumque in te scio, mi Lydi, & famæ ac salutis meæ amantem. Itaque nec excusatione nec tergiuersatione istâ opus: quâ (verè dicam) gratiam admonitionis corrupisti in parte. Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, sed fortiter; id est, vt viris ac sapientibus est dignum. Sed de notâ ad verba illa paginæ 66. * Constantiæ meæ: sententiâ meam breuiter sic habe. Cùm ea scripsi, ad peccatum & ad malum respexi: quod Deo sanciente & præscribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim esse Prouidentiæ diuinæ, vt nihil in minimis maximisque eueniat, quod à filo illo non pendeat: tamen cautionem cautissimam in verbis & effatis adhibendã censeo, vulgi inprimis caussâ. Itaque Damasceni verba hoc fine adiunxi. Nã πρόγνωσιν, πρόνοιαν, προορισμὸν, ratione quâdam distingui ab hominibus, & caussâ hominum, non ignoras: nec temerè dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec tamen certamen hîc mihi vllum tecum: sed rem altam, intricatam, & vereor vt homini semper obscuram, sic explico. Definitum à Deo omne agnosco, quidquid euenit: trepido tamen dicere, peccata ipsa. quorum fontem à solâ malâ voluntate nostrâ esse censeam, supremâ illâ voluntate permittente. Exempli caussâ. In Tarquinij adulterio, in cædibus ab Herode innocentum, duo specto: factum ipsum, & crimen. Factum à Deo

*Lib. I. cap. XX. *Vidit, non coëgit: sciuit, non sanxit. &c.*

Deo definitum fateor, & comprehendo sub fatali illâ lege: crimen, quod soli voluntati inhæret, non videor fateri posse, sine iniuriâ Dei. Caussam omnium rerum diuinam voluntatem statuo, omniumque euentuum etiamsi mali sint: at non caussam caussæ mediæ, quoties ea mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille sit mali? vt non adprobator? Itaque ea quæ ex * Actis aptissimè adducis, huc accommodo. Mortem Christi destinatam ab æterno, proditionem Iudæ ab æterno, mediaque omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non crimina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impiâ tantùm voluntate. Quod si tamen satis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia non præscita solùm à Deo, sed prescripta, hoc respectu, quòd illa ipsa facta sine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero, & fatebor fortasse (cùm omnia examinauimus) vim hanc inesse cathenæ illi & nexui Prouidētiæ immotæ & æternæ. sed differi tamen ea in vulgus, periculi inuidiæque plenum existimem: vulgo autem scriptus meus liber. Habes strictim mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas, aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me solùm eiusmodi iudicia & indicia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi, si quid aberro, dirige: reipsâ videbis, me non admoneri solùm posse, sed emendari. De misso ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi festinatio, sæpè nobis impedimento. Quod pag. eiusdem Constantiæ meæ 131. in margine positum est, * *Dauidis adulterium*: facilè obseruasti peregrinationem esse meæ mentis. Itaque velim pro eâ notâ hanc in libro tuo substituas, * *Quâ populum ambitiosè recensuit*. quod alios etiam monui. Vale. Lugduni Batauor. XIII. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

* Act. Apost. c. 11. vide.

EPISTOLA LIX. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO S. D.

LIBROS hos de Constantiâ cùm ad Senatum vestrum, Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si nō ad te vnà. Nec enim Senatus solùm ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te,

qui abs te amor: nec cùm Antuerpiam veni, facilè pectus reperio magis promptum in me aut pronum. Addo & caussam tertiam, quia prudens tu & doctus: cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in nouitio hoc scripto. Parùm adhuc tritum istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequaque pede recto. aut si, an alijs videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamq; in re quę pietatem tangit, varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarũ subitus & magnus ignis. Quæ caussa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij ventus vocabãt: sed repressit hic metus, & adnauigare iussit litus. Elephantes aiunt, etsi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamẽ eos ingredi, cùm inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo; & tingo salubribus eius aquis libens animũ, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: ijsque ne inuoluar, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad vsum. Nã acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustiùs ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem censeo, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentem. Procul à me isti, qui alti & subnixi ambulant, * μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quique, quod Socrati obiectum olim, * περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια. Et cùm omnia tamen subtilis ingenij alâ peruolarint, miselli, præteruolant ipsi sese. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gratum hoc munus animumq; nostrum habeas: & istum ames, illud examines. quo fine præcipuè scito à me missum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberiùs monueris. quia inter eos ego qui labi & errare possunt, sed & inter eos qui resurgere & emendari. De Amplissimi Torrentij valetudine & statu, gratum mihi si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batauorum XVIII. Kal. Nouemb. ∞. Iↄ. LXXXIII.

* *Maiorem quàm pro homine, sapientiam sapientes.*

* *Satagunt inquirẽtes, & quæ terram infra & quæ cælum supra.*

EPI-

EPISTOLA LX.

Leodium.

DOMINICO LAMPSONIO, *Leodiensi Episcopo & Principi à Secretis*, S. D.

DIV est cùm scripturio ad te, Vir clarissime, sustinui me dum scriptum illud promissum exspecto, materię scilicet vberiorem respondēdi. Nam lata & læta illa epistola, quid ferè aliud habet, quàm adhortationem & laudes? Quæ amplector vtraque, quia in ijs amorem tuum agnosco, sine labe, sine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipsum delectat, talibus viris & iudicibus meruisse videri. Non enim fallacia tua verba, sed prompta è pectore, & vt ille ait * ἐκ φρενῶν μυχοῦ. Itaque calcar mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi sæpè iudicia quorumdam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Misceri enim hæc nolunt: & satis esse puram illam à Christo doctrinā, sine mixtione vllâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter ijs sanè pugnem: nisi quòd nescio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuēt etiam ista externa. Quis veterum Theologorum Philosophiam spreuit? vsurparunt imò & Gręci & Latini, sed suo quodam fine. Ego ex vsu non iuuentutis solùm nostræ, sed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris seruiant, non vt contrà. De Amphitheatro, philologū aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iussimus ad Clariss. Torrentiū, vnà tecum. Nunc feriamur: nisi quòd Taciti Commentarium recensemus, & in quibusdam refingimus, sed leui manu. Ximenio tuo, imò nostro, velim à me multam salutē dici. quem virum olim pęnè puer Coloniæ vidi & audiui, sed numquam pernoui. Doleo, & excitor, non in amorem solùm eius, sed amplexum: ita multa à multis audio de sincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu si mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: insignis moribus & arte adolescens, & cuius manus vsui mihi esse poterat ad multa Antiquitatis illustranda. Eum commendatum tibi, tamen cōmendo: etiam me: quem scire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Dousa. Lugduni Batauorum Prid. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

* ò praecordiorum penetrali.

EPISTOLA LXI.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, tenet, ligatq. me domi. Alioquin in votis mihi prorsus, te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: sed nescio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere, Non serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire, quàm lugenti amico amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. Intereà mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo malè fauet. Miserabili, inquis, genere mortis perijt, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu aspectuque primo ipse misereor: sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cùm omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa: eadem tamen omnibus quies, cùm peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miserare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in consessum aut conuentum venias muliebrem. Attamen hic nostrûm omnium error: cùm triste aliquid accidit, etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circumstãtias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Peruersi mortales! contrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamq. legem. Non Hagam solùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere vt in nouo fato: nisi alibi terrarum, hac ipsâ horâ, idem ille aut acerbior casus. Et tamen cur peregrinêre?

nêre? reperies exempla eadem, si quæres, in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contra leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatū sit, seriò cogitas: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hęc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhærescas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudiū, & vera vita. aut siquid in eâ mali, malis tantùm. Quid miseraris traductam ad hanc, optimam matronam, & per fidem salutis suæ velut certam? Iam Fatum quid? æterna, ab ęterno, in æternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab ęterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis cōtusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare nō potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas est totus. Naturam eius si exprimere vales, non meliùs aut magis propritim expresseris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustrà solicitant & exagitāt acumina hodie ingeniorum. non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus, parcamus potiùs; & quod necessariò patiēdum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est, quia ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisque nostris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos esse non putas? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idq; tutelæ aut salutis caussâ: item ille nobis. Hæc mi Leewi seriò discute & bonâ fide. leuaberis, si ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kal. Martijs. ∞ IↃ.LXXXV.

EPISTOLA LXII.

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi**, si possem. Tu ne vt iter vllum susceperis, non dicam sine comite me, sed sine conscio? Hoc verum

fuit? Pectus tuum toga: non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam caussam huius consilij fuisse? non inquiro. & si ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, saltem vestigijs & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nūquam celassem. An subitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potiùs credo: quia reuera caussæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parùm ad tuum stomachum aut ad nostrū. Intereà tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quę misera se adflictat. Quamquam nos solamur & erigimus: certi, nō aliud latêre sub hoc instituto tuo, quàm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti; (etsi tua sanè prudens, & mariti ex animo amans) & linguas siue malas, siue vanas. Quibus, oro te, in tēpore medêre: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, pænè dicam perire omnia, vt ferēt res & tempus. Quæ enim tibi caussa eximij alicuius consilij, aut singularis? Confusio hîc & discrimen? scimus: sed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines istos dum viuimus, obsecro vitam etiam instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tamquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis: quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi caussâ; etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etsi vulgariter, Vita sine te nobis non vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istîc. E Gallijs litteras iam bis accepi, & quædam in ijs noua. vti de Re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Constantiam tuam meamq; decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure ijs altiores? Nobiliss. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæso: & ijs indica, per te stetisse quòd eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuissem.

Tui

Tui valent: vale & tu, & fac vt breui te videamus exſpectatum. Salutat te Hautenus noſter, qui hilariter herè apud me in prandio fuit, ad funus Melonis. Inuideas illis exſequialibus epulis, ſi in tam albo pectore liuor. Lugduni Batauorum x. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO *Cæſaris Legato*, S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo tamen tibi conſtat. Nihil enim in ijs magnum aut ſerium. hoc tantùm, adfectus mei & cultus ſignificationem continebant: quem à iudicio ſuſceptum, conſtanter ſeruo. At tuæ iſtæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in medijs his moleſtijs iucundę! Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiã grauiſſimi teſtimonij tui pondus continẽt & iudicij de meis ſcriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum cõſcius ego ſum, & modicæ laudis. Fuimus his ſeptimanis aliquot in Taciti Commentarijs refingendis, & nouis quibuſdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iuſſi mitti: ſi tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore noſtro ſemi-auulſum. Ripas obſident, & tormentis aditũ nauibus arcent: etſi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, ſed adeſt: faxit ille Deus vt in bonũ. Quamquam hæc ſunt illa, aduerſus quæ Conſtantia noſtra nos armauit: quæ hoc ſaltem mihi profuit, quòd ab eâ ſcriptione impreſſum animo meo ſenſi aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vmquam ceſſiſſe in bellis. Diſcidium etiam animorum præſagio, & motus fortaſſis in ipſâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis in eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantùm & raptus: quæcumque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim liberi prægrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Guilielmium commendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Ei ſi quid benignè facere potes aut dicere, quæſo ne grauêre. Ex iſtâ iuuentute nõ eſt alius, de quo meliùs ſperem. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus.

ſpectamus. De Thraſeâ meo poliendo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea pemittét, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retrahere in noſtrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale Ampliſs. Domine. Lugduni Batauor. x. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIV. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO V. *ampliſſimo* S. D.

ITA Salus aliquando ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſunt tuæ litteræ, tam amanter ad Plantinum de me ſcriptæ. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectum non meruiſſe à tali viro. Quid dicam? me meaque offerrem & addicerem, niſi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo, quod non niſi atra mors rumpet. Commentatiunculas noſtras ſemeſtris hic morbus valdè tardauit: morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etſi in optimâ ſpe, vt medici volunt, & iam in abſceſſu atque inclinatione ſit morbus. Abſque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis: prætereà, votum tibi & dicatum:) & Dialogos noſtros De Rectâ inſtitutione iuuentutis, quibus ſermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio noſtro. Amo enim & amaui rectiſſimum ingenium adoleſcentis, digniſſimi hac vitâ, niſi meliorem ei Deus deſtinaſſet. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & ſerum hoc diei, quo litteræ tuæ conſpectæ nobis. Excuſa. & apud Dominicum Lampſonium item noſtrum, cui cis paucos dies vbertim ſcribam. Officij enim aliqua ceſſatio apud me per hos menſes, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale, & ſalueat à me Læuincius tuus. Lugduni, vt volunt, Batauorum. Poſtrid. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA LXV. *Lugd. Bat.*

BONAVENTVRA VVLCANI, *Vir & collega amice,*

CALLIMACHVM, Bionem, Moſchum, iamnunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fœtum. Publicâ cauſsâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos ex ijs mihi inſcribis, hoc eſt, immortalem me facis. quo quid homini ab homine maius dari poteſt? Viuent enim amœniſſimi poëtæ illi, quamdiu Muſæ: & cum ijs tuus labor: & cum labore tuo meum nomen, quod Muſæo illi peplo intexuiſti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamen verbis quoque nunc dicam, ſed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priſcas illas voces, ſed probè & ſinceriter: *Quid concupiſcas, tu videris: quod concupiueris, certè habebis*. Libros nouitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompſeram, per hunc puerum recipe. De ** Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani ſcitum profero: * ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad guſtum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gente, nō ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma, quod obiter quęrebas & videras, ille nihil noui: fortaſſe nunc ego. Nam quæ in antiquis ſcripſi, vacillantia aut falſa. Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt ſenſi ego: non diæta aut cænatio tota, vt Cælius: nō menſa ipſa, vt Brodæus: ſed niſi fallor, certa in cænatione pars ſeorſum erecta & exſtructa ad recipiendum lectum. idq. hemicycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa Gręca paſſim hodie in lapidibus & priſcis libris. Suggeſtū, inquam, quoddam ligneum (ſiue quâ meliore materiâ, non impedio) ſemirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad ſex ſeptem conuiuas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vſum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. de Pſyche, lib. v. *Viſoque ſtatim proximo ſemirotundo ſuggeſto propter, inſtrumentum cænatorium rata refectui ſuo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: ſed auribus oculiſq; ingerit quaſi nominaſſet, ita clarè. Semirotundum ſuggeſtum ponit, & Inſtrumentum cænatorium appellat. quid capere aliud eſt, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etſi à tene-

* Vidi, legi, damnaui.

broſo æuo ſcriptor, allucet Ditmarus Epiſcopus libro IIII. Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens conſuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam ſuis deletam tẽporibus, multa faciebat quæ diuerſi diuersè accipiebant. Solus ad menſam quaſi ſemicirculum factam, loco ceteris eminentiore ſedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: ſicut illud ad Principalem morem, quòd ſolus, quòd loco eminentiore. Sed menſam ipſam ad Sigma, lunatâ item formâ fuiſſe hinc diſcis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebat: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ ſanè rectâ, ad miniſterium & adſtitionem puerorum ſcilicet aptiore. Et quamquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam ſolam veniſſe in id nomen (eruditiſſimo Brodæo ſcriptum:) peruincit Sidonius, qui in his verſibus diſcriminat clarè:

Non tibi gemmatis ponentur prandia menſis,
Aſſyrius murex nec tibi ſigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & oſtendit duplex fuiſſe, Æſtiuum & Hibernum.

Cominus aſpicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hic dominis hibernum Sigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætam capientem ipſam. At ea non transfertur; nõ locatur in turre. Cetera, quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius ſanè ita: ſed in Apuleio & Iſidoro tuo Antecænium, ſiue multitudinis caſu Antecænia reperio. quídni rectè, quo flexu à Scænâ Proſcænium? Ille libro II. ſic: *Prorſus gladiatoriæ Veneris antecœnia.* Alter lib. XX. *Merenda eſt cibus qui declinante die ſumitur: quaſi poſt meridiem edendus & proxima cœnæ. vnde & Antecœnia à quibuſdam dicitur.* niſi ſi hîc vtrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterùm mi Vulcani: iterumq́ue tibi à me gratiæ. quas promam ſemper & recondam, habebo æternùm & debebo.

EPISTOLA LXVI. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIÒ ægrotabam, mi Guilielmi, tamen expreſſit amor vt ſcriberem: non miraberis, ſi paucis. Hepatis enim acer nec ſine

sine discrimine morbus est, qui me septimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiusq; munia principem esse, non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ suaues. celasti in ijs me de Epistolâ in Sigonium, quam missam tamen è Britanniâ vidi. Gaudeo conspirare te mecum: cuius iudicium super eâ Consolatione credo te iam vidisse. Sed tu, sodes, cur non acriùs paullò egisti hanc caussam? Debebas. & sine adspectu illius, quem nimis attollis, falsæ huius prolis patrem. Agnosco stilum, disiunctum, otiosum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid sibi volunt Itali? Transalpinos omnes esse fungos? Scilicet nemo nostrûm inter oletum illud dijudicet, & Tullianam myrrham. De Re Accipitrariâ nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi: legi mihi iussi per hunc ipsum morbum. placuit. Gratias quæso à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò inprimis, quòd iunxit me laudatissimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impositum. Tamen scripseram etiam aliquid ad Cuiacium. tu purga. Tacitus noster prodit, & nouæ ad Historias reliquosque libellos Notæ. sed Notæ tantùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & mansionis nos faciunt incertos. Saluta Brissonium, Memmium, Scaligerum, & tu salue quidquid me erit. Constantia nostra iterùm prodit, cum Præscriptione aduersus quosdam, qui in ἀσεβεία ἀσεβεῖς. Critica omnia nostra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quædam addemus, si valeo & viuo. Lugd. Bat. XIII. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXVII.

IACOBO CVIACIO IC. S. *dico.*

SAEPE mihi de te sermo, Cuiaci clarissime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iussit amor & admiratio tui. quę nō apud me solùm, sed apud omnes in quos scintilla aliqua diffusa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modestiæ vinclum: & iter ad amicitiam tuam struerem, sine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, si latet,* aiebat ille: & sæpè iam litteris nec vnis nec vnius, spes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallet: si noui humanitatis veræ genium, qui spirat in tuis scriptis.

De rebus meis ſi in hoc aditu amicitiæ aliquid quæris: cetera commodè agimus, niſi quod inter eos, quibus rerum bonarum nō magnus ſenſus. Bella etiam & tumultus, quibus inuoluimur, fieri non poteſt quin interdum & tangant nos & angant. Si de ſtudijs: Commentarium Cornelianum vulgamus iterùm, ſed pleniorem. addimus enim in Hiſtorias & adiūctos libellos. Vtinam autem fas polire mihi eum præſentis tui limâ! Quia non licet, velim tibi animus otiumq́ue ſit vel per litteras dirigendi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego alijq́ue: & illa tua velut propria laus, exacta certaq́ue eſſe quæ ſemel ex adyto tui pectoris profuſa. Paramus etiam de Amphitheatro ſeu Venatione libros tres, vt fiant legitimi Saturnales quinque. Neſcio quid prætereà in Liuio nuper exorſus: quod pergam detexere, ſi auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo treſq́ue apud me ſunt: ſed quaſi de compacto conſentientes. Tu, Vir maxime noſtri æui, ſi dignum me habes quem redames, quem rebus item tuis conſilijſq́ue (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis nouâ apotheôſi. Ioſ. Scaligerum quem ſcio me tantum amare quantum tu, & quantum te (liberè enim addo,) ex animo ſalutes velim: cuius libros De emendatione temporum auidè, auidè exſpectamus. Niſi ambitioſum ſit, includam in eandem ſalutem magnum Briſſonium, Puteanum, Fabrum, Pythœoſq́ue, viros clariſſ. & ideò mihi quoque famâ notiſſimos. *Amare autem liceat, ſi potiri non licet.* Vale Vir clariſſ. Lugduni, vt volunt, Batauorum. III. Non. Octobreis.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEWIO *Conſiliario* S. D.

DISTVLI ad te ſcribere, Vir clariſſime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non ſine diſcrimine etiamnunc me vexat. Ego fero: & æquiſſimo animo exſpecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me ſoluet. Obſtructiones ſunt quæ me tenent, internæ inflammationes, neſcio quæ arcana alia ſymtomata, ad quæ medici ipſi trepidant & caligant. At non ego. ſcio hanc legem vniuerſo humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm naſci. Denique

quid

quid est quod in sæculo hoc me teneat aut delectet? Publica video: pessimè habent. Priuata: etiam in ijs suæ cruces. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas, ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ, IX. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV. hodiè paullò rectiùs valere visus sum.

EPISTOLA LXIX.

MARTINO LYDIO S. D.

VALDE me, Lydi, de scriptiunculis meis vrges: vtique de Thraseâ. quod nollem. Cur enim eæ tanti? & si essent, non certè differrem, si otium aut vires mihi tempora darēt & hæc valetudo. Quæ nunc quidem (deo magno gratia) præter spem melior: sed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietem debeo, quàm meditatione aut scriptione infringere. Paratus sanè magnâ ex parte Thraseas, fateor: sed limam tamen exspectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam scribimus: iudicij hîc res est, & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipsam vide, graue, seriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis sublimibus, nisi omnia non benè solùm dicta, sed etiam cautè. Sæculum hoc noui, cōtentiones & variantes sententias, quæ vbique vigent. & vt veram liberè maximè exprimam (non enim vnquam deterrebor:) videndum tamen vt verbis & tempore id faciā opportunè. Festinare in alio quouis scripto possim fortasse, & debeam: hîc non nisi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilem. Etsi enim H. Stephanus iamnunc eum dedit: tamen non spicæ mihi solùm multæ, sed fasces reliqui,

quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plantino vltrò iam locutus sum: nec differemus, si cursum typographiæ eius non sistent aduersi isti venti. Nam Antuerpia si amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de sumptibus expediat aut papyro. Quamquam id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Frisiam? Gratulor enim tibi hoc otium, non otium: honestum tibi, vtile futurum iuuentuti. Meo voto & electione, iampridem tibi is locus apud nos fuisset, & Dousam habeo crebri iudicij huius mei testem. Sed Deo aliter visum: qui te meque ad salutem foueat & firmet. Vale Vir amicissime. Lugduni Batauorum. IIII. Kalend. Iul. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXX. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem. Quod in gaudio improuiso, vix credidi ipse meis oculis cùm legerem, manibus cùm tenerem. Itaq; verè scribis, pro bono tibi cessit peruicax cessatio: quia in moré abisse videbatur, & desijsti flagitari. Imò præscriptio tibi iam pænè proderat (si Iurisconsultus esse vis) nisi hæc interrupisset scriptio. Sed vide vt non specimē solùm emendandi nobis præbeas, sed te emendes: nec gustū modò, sed rectam plenamque cænam. Aliàs, quò arenti mihi & sitienti pauculæ istæ guttę, si venā tu iterùm intercluſurus es huius suauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoscendo, vel te auctore. Quòd si iram etiam meam contemnes: quid? quid? Veniam videlicet ipse, & iterùm te mihi adferam subtractum non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésne rescribam? nec enim hominem satis noui aut mores. De scidis reciperatis, noua & mira. Sed siue illum pœnitentia (non enim pudor) furti subijt: siue eum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide, vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suę principe olim & antesignano. Purga: & ostende emansionem hanc fuisse tantùm, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè

sum

ſum auctor. Nec excuſa. velis modò, fides mea interueniet de ſucceſſu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiã inſtituit, & videmur effecturi vt ſtipẽdium ab Ordinibus accipiat honeſtum. Fortaſſis ea res eriget excitabitque me ad ſtudia, aliâs ſæpè languentem. Laco noſter, vt audio, planiſſimè perijt: nec deſeruit illum præeuntem Nemeſis, etſi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Gifanij Agelliũ excudi audimus. quem ego ſcriptorem ante quattuor menſes ad Plantinum miſeram, ſeuerè & anxiè correctum: curq; omiſerit aut dimiſerit, ne nunc quidem ſcio. Nec quæro ſanè aut curo. Nam ſi mens aut otium mihi, ſatis multa in alijs ſcriptoribus quę agamus: ne eripiã hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille ſemi-Italus queſtus de filiolâ ſuâ nuper: non ſine riſu meo, credo etiam veſtro. Quem mihi commendaſti, cupio omnia: ſed nihildum ego aut Duſa extricamus. Nam de Plantino quam ei ſpem oſtenderam, profertur in eius aduentum, id eſt ad initia veris. Antè nihil ſtatuere de domo ſuâ vult, aut poteſt. Duſa noſter Commentarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſuæ gentis.

EPISTOLA LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSAE V. N. *Salutem opto.*

AN potiùs linguam? iſta enim deeſt, qui tamdiu ſiles. Vindictam talionis merebare: ſed noſter amor ſi non maior, certè acrior: procatur, & laceſſit te vltrò. Valemus ego, tui liberi, tua vxor. non meæ Muſæ, quæ frigent abſente ſuo Sole. Exorere. & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc ſaltem radios & ſtricturas aliquot per epiſtolam mitte.

EPISTOLA LXXII. *Antuerpiam.*

IOANNI MOERENTORFIO S. *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quî dimittam ſine litteris? Ægrè eas ſcribo, fateor: ſum enim in alienâ vrbe & domo: ſcribo tamen. ſiue quia debeo, ſiue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu ſocer, credo, iam ſcripſit. Ego te ſo-

ler?

ler?animo facio: verbis nunc non licet,nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sæpè eam in litteris ad socerũ adspexi,sed in alienis rebus:te illa deseret in tuis? Non opinor. præsertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eã Constantia etiam nostra:quam non legis solùm auidè,sed vertis. Vidi enim specimen, & probo.illud vellem,plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio,astricta, tenuis,sæpè obscura. Est suus videlicet cuique linguę Genius, quem non auellas,nec temerè migrare iusseris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter scripserim;quæ si totidẽ verbis transferas,sententia nec plana satis, nec plena sit! Quàm multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceãt,aut vacillẽt! Quod ijs prę sertim euenit,quorum stilus paullò magis ab eruditione habet & à curâ. Iam allusiones illas,annominationes,flexus,& in vno sæpè verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis ijs aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viã tenêre, viam non tenêre. De pecuniolâ Facuensi grata tua cura. expediemúsne aliquid à nũmario hoc tricone?quidquid erit,tibi debebo. De cistâ scriptoriâ, ô gratum & opportunum tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Musę. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validũ te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

Et carmen tuum valdè mihi gratum,mi Georgi,& beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum,quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium seriarum. Philosophię dico, & inprimis Theologiæ, ad quam postremam, non actiones solùm omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue,te quęso,ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos,fuge,qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt:quę vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna nõ frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur:tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso

ætatis

ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. Iↄ. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPISTOLA LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant? an nos celentur? itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quędam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & vtinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuerà tua iuuenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiã fructus, incusante & incursante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere

* Δίκη δ' ἴκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

**Litem parit lis, noxa item noxã serit.*

Impudentiâ id fit & scæuitate quorumdam, qui perfudêre animum scientiâ, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. Petri Fabri Ad Regulas auidè exspecto: nec inducor vt lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, scribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpè me iuuit. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmundo de oblatis Notis aliquot in Tacitum. sed litteras eas tardè, imò serò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam, proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fuco amorem. Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me saluere. Sed tu, mi Guliel-

mi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuicientur & obstrepant viro, quem non lædant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediant benè monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum, & turbant hæ pestes. De Iosiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui scripturum, cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale; & salue à Dousâ nostro. Lugduni Batauorum XV. Kalend. Iunias, ∞. IↃ. LXXXIV.

* *Inuulnerabiles deorum liberi.*

EPISTOLA LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO *Doctori Medico*, S. M. *precor.*

EXHILARARVNT me litteræ tuæ solo nomine & adspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum, quem Germania vestra habuit sine pari: & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Ricconi responso, si vidisti? satin' vt acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscurè, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Vt quid enim? mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis speci. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus; si agit suam caussam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscæ illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam in quâ Notas aliquot adiunximus, ad repriméndas calumnias quorumdam: quarum hoc sanè sæculum ferax. & eâ rè tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Du-

dithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud possim

——* πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔργον. *Effictum ex Ioue ramum.

Salueat à me, & tu vnà amicissime Camerari. Lugduni Batauor. XVI. Kalend. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXVI. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

NON ipse contentus in amicitiam tuam penetrasse, alijs ecce fores aperio, quasi in eâ vetus. Iuuenẽ hunc tibi commendo, familiarem nuper meum, oris & ingenij probi. Commendo autem ita, non vt ad interiorem illam amicitiam tuam admittas (aliis seruetur aditus ad illa adyta) sed ad externam hanc notitiam, quæ in adfatu posita & adspectu. Hæc enim illi sufficit: & adolescentibus id ætatis satis gloriæ, Vidisse, Conuenisse. Quamquam hic etiam Audisse referet: quæ vnica illi caussa Biturigas, imò Galliam, petendi. Tu mi Cuiaci illum, vel meâ caussâ complectere, & me omnino, qui æternùm tuus. Lugduni Batauor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI F. S. D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen nostrâ (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parêre & sequi magnum illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de meâ morte: qui tamen idem Brugis & Leodij sparsus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite possunt ludere, statuere tantùm supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hæc tempora & languores mei sunt, propior sum appetenti.

——* Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς,

** melius est semel mori, Quàm cõtinenter in diem affligi malè.*

ait Æſchylus. In ſtudiis quòd pergis & perſeueras, gaudeo. quid ſequendum tibi, reperies in litteris meis primis. Paſſeratio ſedulam operam da: qui vna columna labenti nunc Scholæ. Nam vetus ſanè Pariſienſium doctorum gloria valdè flaccuit & imminuit. Sapientiæ ſtudia & virtutis ne omitte. Pietas tibi in mente, modeſtia ante oculos, & demiſſio animi: ad quam numquam ſatis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec peſtis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & æſtimatio ſui. Tu abſtine. Reuerà enim quid ſumus? quid ſcimus? Quò longiùs progrediere in ſcientiæ veræ viâ, tenebras, & circumfuſam caliginem magis cognoſces ingenio humano. De me ne labora, ſi quidam inuideant aut carpant. An ego eximius ſim inter homines qui ſunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conantur (non enim dicam qui excellunt) ſtatim adflauit & adluſſit maleuolentiæ iſta aura. Cita veteres, reperies. circumſpice hodie noſtros: idem. Quid miraris ſi Marculus aliquis hoc in me faciat, aut Lacon? Mihi ſententia de me, non niſi apud me fertur: nec quis ſim, alium rogo. Interno iſto iudice ſi probus audiam: quid addent aut dement mihi hi ſermones? Nec famam tamen ſperno, aut neglego: ſed hoc de te moneo, non eſſe eam noſtræ poteſtatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis ſim, in me ſitum eſt: qualis audiam, in vano iſto vulgo. Sed ad te redeo. Iuxta Sapientiæ ſtudium, ſtilum cole & exerce: qui diuæ illius fidus & neceſſarius adminiſter. Quid enim recõdita illa aliis proderit, niſi ſpargere & emittere ad plures eam poteris felici quadã pennâ? Stilum autem, meo iudicio, Plautus & Cicero tibi perficient: aptâ quadam, & quã ex me ſæpè audiſti, mixturâ. Æuum tuũ vides? propera. non aliud magis idoneũ diſciplinæ. Auum tuũ vides? itẽ propera. infirmus enim ille tibicen, qui te ſuſtentat. Morbi & languores cottidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autẽ ſtudiis tuis gubernator, amiſſo illo? Nã & ego ſanè infirmus. quo tamẽ viuo haud ſpero quidquã tibi deerit. Vale. & veram virtutem noſque ama. Lugduni Batauor. XVI. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPI-

EPISTOLA LXXVIII. *Aurelianum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

ERGÓNE in Galliâ tam diu es,& siles?Siue adfectum meum in te respicis, siue consuetudinem quâ domi meæ vsus: peccas. Nam me certè vel morbus excusat,qui quattuor iã menses perpetim me vexat. Et tamen cum miti arbitro tibi res est. scribe,& excusasti. Loca illa quî placent? quî homines? Probi illîc,scio,improbique: sed hos,mi Pollio,vita: & in primis si qui nequiores aut leuiores. quæ vetus gentis illius nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctosque) elige & excerpe: his adhære: linguam ab iis disce & mores. Vt aromata odorem semper aliquem adfricant tangenti: sic boni & modesti, auram aliquam suæ virtutis. Inter hos Aureliani (illîc enim agere te censeo) Furnerium antecessorem habeo: quem virum probum esse audio, penitus doctum è scriptis scio. Si potes,illi innotesce: & si gratum esse putas, à me saluta. Pestẽ in iis locis sæuire accipio, nisi si iã desæuiit hoc frigore & hac hieme. fuge contagem illam,quantum humaniter potes:sed ante omnia pestes illas animorũ,sodales malos,qui fraude & arte inrepunt & inrumpunt. Plura,cùm rescripseris. Nos enim adhuc in morbo: nec sine discrimine, nisi clemens ille Deus auertat. qui virtutem modestiamque tibi seruet, & nostri amorem. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXIX.

MART. LYDIO S. *dico.*

SOLICITVDO tua de valetudine meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu ostendis. Vtraque grata. consilium etiam, quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi,mi Lydi, non planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia; sed tantùm suboles eius, flatuosa illa hypochondriaca adfectio, longa & sæua nihilominus,nisi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ constant mihi, nisi erro. Nam in hoc ipso morbo illud mirum, quòd cùm

maximè desipiunt, sapere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt se non quærat. Libellum quem dicis Aloysij Luisini, vidi numquam. argumento certè iamnunc placet, nescio an tractatione. De Thrascâ meo aliisque scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cùm vegeta mihi mens & acris. Cum calore quodam nostra illa pangimus, non minùs quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus sum, vt ex litteris non vnis intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Guilielmius noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum, correptum ardidâ febre. Item C. Sigonius in Italiâ abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nónne funestus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mentem meam hac in re aliquid statuet, nec prçter votum: Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicis: miseriæ, & angor, & languor: & cum Homero

——— * δέχετ' κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί.

** Mæror subit ex mærore.*

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Tu vale. Lugd. Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accendit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est; vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam

errorem

errorem erras, quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret, aut iudicet. Nam viuus certè iudicia multorum experiar valdè in me prona. Quorumdam etiam aduersa, fateor. & cur offendar? scio quòd sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentē. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui nō peccent; & flageller ego solus. Sed hos omitto: illud tantùm instillo: si temerè arroserint,

——κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν. *

* *Etiam mus momorderit virum improbum.*

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit: & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpè frangimur: nisi quòd conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram saliuam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXI. *Rhotomagum.*

VICTORI *meo S. dico.*

QVOD deficientibus asperſa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem, amor quid potes! tu honestè, tu verè, & qui semel in puro amicitiæ solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim veriùs appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantùm molestus in hepate, mesenterio, & pænè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum stomacho mouent: quæ calorem eius succumque ad se trahunt, malâ vi aut fraude. Capútne alterum de Melancholiâ Rondeletij tui legisti? is purus

putus

putus meus morbus. Myrchialem Arabes,niſi fallor, appellant. Pugno ſanè cum eo ſtrenuè; & abieciſſe ſæpè videor, ſed vt Antæus quiſpiam, vireſcit & reſurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: ſed crebra & continens eorum vſio, ſcis quàm non ventriculi ex vſu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis obhæres? Dico, veteris. nam iſti noui à Paracelſo, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & ſimul robur addere viſceribus & membris. Et ſanè (iram & vocem comprime)iam vtor,ſucceſſu non infelici. De exitu videbo: ſi iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiam vſus eram, & iuuit valdè. ſed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla ſua habet, & cùm deſæuiiſſe creditur, redit: ita meus iſte. Quem niſi breui tollo, me tollet. Quid refert? generoſa & Herculea hæc ad cælum via eſt,per æſtum & per ignem. Ego,mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo, velut hoſpitem. ſi manet,non eiicio: ſi abit,non teneo,nec pęnulam ſcindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (conſtet ſibi tantùm, nec tranſuerſum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, ſcio, dabit ſtudiorum. Sed cur ad me non ſcripſit? cur ne ſalutem quidem adſcripſit? Peccatum largum; ſiue illius qui dicere omiſit, ſiue tuum qui ſcribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: ſpondeo tibi,fugit. Nihil eo homine * κροκοδειλότερον. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet,quiſquis eum conſtantiùs aſpexit. De Apuleio & Pintiano,curæ habebo,imò iam habui: & indica ſiquis alius tibi à viuo mortuoque me vſus. Douſa in Angliam abiit legatus. Mihi, ſi vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore)decretũ Vbios excurrere,priuatæ meæ rei cauſsâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciã,pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre iſtud & languere. Tu ſalue,cum tuâ.Fratri tuo,ſi iam adeſt,amiciſſimam ſaluté:quem

* Crocodilo ſimilius.

tuâ,

tuâ, & magis morum eius caussâ, seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat, quibus implicatur. Valdè eum saluta, & iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis, XI. Kalend. Sextil. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FILIO S. *dico.*

GRATAS exspectatasque nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. scio te id scire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epistolâ se ostendit, & in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore nostri perge, & in virtute ac modestiâ multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam vllam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim, & aliæ elegantiæ siue cultus ingeniorum, vacuæ ab istis, sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est, quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis, in Græcis Heliæ aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam desiit:) vt res suadebit, aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deseres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura. Sed de litterariâ tuâ sarcinâ, quid? periítne? insignem* μετεωρίαν tuam: quam vide seriò emendes. etiámne in eadem sorte meæ litteræ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pincæum, & Faucerium. cur non scribis, vt saltem iterùm scribam? Nam silentium meum trahi alioqui possit in culpam. Agellium (quandocumque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & si quid aliud prodibit, quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potiùs mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem pestiferam valêre istîc audio: tu quantum in te est vita, & segrega à turbâ. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & genu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: sed ita, vt nec corpus nec

* neglegentiam.

mens mihi ſatis firma. non certè ad labores. Itaque ſtudia noſtra ceſſant. non tua ſpero: quæ niſi auidè, imò calidè proſequaris in hoc flore æui, fruſtrà poſteà quæres fructum. Hæc monita noſtra tuâ ſponte ſeruabis, confido: nequid tamen ea laxent alij, nonnullus mihi eſt metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, ſoluta, & petulca ingenia, fuge ſupra ipſam peſtem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori eſt, quàm illi animo: cui per ſubdolas blanditias inſtillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

——— * πόνος εὐκλείας πατήρ.

Labor gloriæ genitor.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt ſemperque volent, ſi voles ipſe. Salue & vale. Vxor mea te reſalutat. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Decemb. ∞.IↃ.LXXXIV.

Ecce tibi ad Busbequium librum & epiſtolam. ſi ita Porreto viſum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honeſtè & modeſtè. Hoc ætatem tuam, hoc inſtitutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortaſſe non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne ſint cum Homero * ἔπεα πτερόεντα. vitium tuum noſti: quod nunc aut numquam corrige, & effer ſermones tuos, clarè, articulatè, diſtinctè. Sed heus tu. de ſumptibus itinerarijs tuis quid audio? valdè vos quidem largi. non conueniebat. An tempora hæc neſcitis anguſta, arcta? Sed in poſterum attentiorem futurum te confido. Vale. III. Kalend. Decemb. ∞.IↃ.LXXXIV.

Verba alata.

EPISTOLA LXXXIII. *Lutetiam.*

PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Meliſſe, quî non amem? indicem conſtantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo ſcriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus, quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit ſubitò in Gallos! Amor niſi fallor, non ille à Cipride, ſed hic à Phœbo, diſcendi, videndi, & doctos cognoſcendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito, quin pateſcent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νόσοις

* Νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν, * *Morbos necessum ferre cælitus datos.*

ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non eum noueram: optimè de animo. nec censeo melius aut rectius ingenium fuisse hoc ęuo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. ad quā in tot turbis & molestijs nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXIV. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO V. N.

DIV & sæpè ad te scripturio, mi Cantere: tardauit morbus, qui aliquoties minatus discedere, non discedit. Redit enim per interualla, & cùm seriò surrexisse me censeo, prosternit. Tamen nunc iterùm meliusculè est, & omnino aut mensis huius genitalis aura me reficiet, aut nulla. Ad vos cogitaui sæpiùs. (inuitabat, præter amorem vestrum, aër) sed absterret via longior, imbecillitas, finitimi etiam nunc terrores. addere audeo, & conuiuia vestra: quæ lenta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demum tibi per Vulcanium misi. credo accepisti. Cetera cessamus: & satis abundè habeo, si omni curâ corpusculum hoc sustento. Labores certè nec ingenij quidem fero aut subeo, sine manifestâ noxâ. Ferenda ista: donec aliter visum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere seruet, & me (si ita expedit) aliquando firmet. Vale. Lugduni Batauor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXV. *Lutetiam.*

RENATO PINCAEO *Senatori regio* S. D.

QVAE hæc tam obuia humanitas tua est, Vir clarissime? quod vltrò appetendum mihi fuit, ipse defers vltrò, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquā mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splēdor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficisci scio à viris, mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantùm. & vereor vt purpuram seriò vm-

quam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantùm ametis, ſed vmbram etiam & ſpeciem, omneſq; in quorum animis effulget aliqua * τοῦ καλοῦ imago. Itaque mi Pincæe (amicè & familiariter iamnunc te compello) amorem meum viciſſim ſeriò tibi offero: ſpondeoque futurum, priùs vt à me excidam, quàm vt ex animo meo illi, qui tá procliues ad me amandum. Ampliſſimo quidem Briſſonio, & Regij concilij & cœtus noſtri Præſidi, publicè deuinctum diu me ſcio; priuatim nunc, hâc amicâ ſalutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale vir Clariſſime, & litterarum hoc iter ſi crebrò teris, gratum mihi: qui numquam vincar in officij aut fidi amoris curſu. Lugduni Batauor. IX. Kalend. Octob.

* *Honeſti*

EPISTOLA LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM IANO LERNVTIO.

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nam Victor noſter quàm breuiculus! In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribúſne verbis ad Lipſium? Ita fecit. pro more ſuo, imò naturâ: quam quia noſco, ignoſco. At effuſionem tuam amo & amplector: cum quâ iure patiabo. Valetudo noſtra ne nunc quidem ex voto. Menſis Maius iuuiſſe aliquid & vegetaſſe viſus, ſed vt in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc ſanitas, mi Lernuti, anceps. Hodie ſtare me putem? cras relabor. vires recepiſſe? amitto: & quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus cauſſis. Calores ſaltem viſcerum ſentio & neſcio quos edaces æſtus. Quid me alioſque fallam? tabes ea eſt, niſi erro, & certâ ſed lentâ viâ eo ad mortem. Nec ingemiſce. Deo ita viſum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, vt manum non verterim, hoc fiat an illud. Ennianum iſtud verè proclamo:

Viuam an moriar, nulla in me eſt metus.

Cur aliter adficiar? Æquiſſima hæc naturæ lex eſt, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meque exſpectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam conſtantem, vt lictorem ſuum ſequatur, &

manum

manum vltrò exposcat percussoris: aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me: nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur, sed euolat: sic ego libens in apertum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor, sed vitæ huius tam satur, quàm Priamus aliquis aut Nestor. Quousque enim eadem? edere, bibere, legere, scribere: & adde miserias, quas largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc sopha: ad mattya venio tuarum litterarum. Electa nostra Secunda probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd seriò verebar ne parùm ad Genium priorum scriptorum meorum is fętus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum si referat aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse à spiritu hoc tabente? Quod si aliter; præter spem meam est, non præter votum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi saltem mei? Pascor enim libens hâc ambrosiâ: quam per altum istud otium vbertim necessum tibi est gigni. Sed illa aspis etiámne Audomari? Æternùm velim, necubi propinquior halitu suo vos afflet. Agellius autem eius tam ambitiosè promissus, vbi est? Stephanicum enim vidimus, & in eo scommata ac tela non obscurè in istum. O improbum pariter & infelicem! Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non sit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis? me inuito: qui mucronem hunc acutissimi ingenij seruari & dirigi velim in digniorem hostem. Hic quidem calcandus est, non feriendus: & demittat atque abiiciat se necessum est, quisquis eum tangat. De Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestrâ retinete, quæso, in hâc meliore viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicasiũ nostrum amo, & in pectore gero. Litigátne etiam & tricatur? an Grudios nostros potiùs abiit, sedem illam Musarũ olim & Gratiarum? Quæ breui assurget, nisi fallor, & virorem & calorẽ iterùm ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam lucescit: si verũ quidem est de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus* versiculos de meliore venâ, Deo duce, audacter inseruimus, numero ccc. vtinã comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus, tantùm de successu.

* *De auris transmissis ænigma est.*

cessu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti, præter corticem hunc externum. Ille enim abijcitur. at Lipsius vester nullus moritur: cumque præire scitote, non perire. Longùm mihi saluete, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

EPISTOLA LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO V. A. S. D.

ANIMVM sæpè corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum: ego testis. Ecce enim cùm Iani Guilielmij epistola ad me venisset, amoris & iudicij tui de me index; etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui, quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias seriò tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque vt perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltrò amandum delegisti, non spernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo, & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, numquam contemnam. Vale Amplis. Domine, & à valente me litteras pleniores exspecta, &, vt sic dicã, magis robustas. Lugduni Batauor. IV. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXVIII. *In Holsatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illustri, Vicario Regis Daniæ, Salutem mitto.*

LEVEM significationem animi & iudicij tui, Vir illustris, pro beneficio habuerim: quid censes hoc testimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honestè de me scriptas?

Omnes mortales sese laudari expetunt,

ait poëta vetus: nõ valdè tamen ego, nisi à laudatis. Inter eos autem, quis ante Ranzouium mihi sit? Genus tuum intueor? nobilissi-

bilissimus es. Famam? clarissimus. Virtutem & doctrinam? vtrâque maximus. nec facilè quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad scribenda talia; quæ apud rectas istas mentes sint recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. Itaque scribere hæc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: sic libens ego dona, quæ à magno illo Deo. Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: & mihi hunc animum tuum, quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Batauorum Idib. Februar. ∞.IↃ.LXXXV.

EPISTOLA LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO V. *Amplis.* S. D.

CVRATOREM te (ita iamnunc intellego) huic Scholæ datum, Vir Amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hâc electione meritò speramus. Speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuandis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus es inter magnos. Sedes in hac publicâ, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad ipsum clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta, de adfectu optimo & simul effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingerā tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegiū inquam ante omnia instituendum est, in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus ijs vna sit, vna mensa, vnum caput: lectiones variæ, pro captu cuiusq;, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebunt.

rebunt. Numerum esse quàm maximum velim: certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui faciendi, fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternum hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur exteris? ne facite: & sumptus cùm à vobis, ad vos etiam fructus redundent. Cetera quæ ad legem & disciplinam, tunc distinctè superædificabo & addam, cùm positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus. Pro Collegio, substituite Mensam communem. Ita suadeo, ad Germanorum aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur voce tritâ) subsidium hoc subtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à se præbent, instruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocant; cui cura nulla præter eorum, quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè istis. Domum hanc, tibi & familiæ, habeto. frumenti annui tantum numerum, ad panem: tantum, ad zythum siue ad potum. Iuuenes cottidie ad mensam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obsonio viritim quid pendent? Et ferè in septimanas conuenit, de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum sibi quisque parat) incumbit iuuentuti. Singuli inquam pro obsonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges suas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iá Rectoris & Professorum illa cura est, qui ad hanc Mensam admittantur, qui admissi reiiciantur: & quater anno recensus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni siue indigni. Submouentur, retinentur, subrogantur, vt censoribus illis visum. Conuiuiolum iisdem tunc, pro labore. Mihi crede, non alia res sumptum minùs grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, scimus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiiciendo: scimus quàm verba ferè sint, præclaræ illæ de disciplinâ leges. Nescio enim quomodo, assidua conuictio illa & contuber-

tubernium, non ex vſu iuuentutis: qui, vtcumque arceas aut ſepares, ſermones communicant, conſilia, vitia, ſordes. Non id peccati in meâ Domo, in quâ, præter menſam, nil commune. Nec aliud ea eſt, quàm velut publicũ Diuerſorium: ſed parcum, ſed honeſtum. Cogitabis: & cùm voles, colloquemur. Iam de Philoſophiâ, quàm turpe! Ceteras hîc minores, & velut ancillas artes, coli & colere: negligi illam dominam & reginam? locum ei non eſſe in proprio ſuo loco? Quò enim aliter hæc omnis Academiarum inſtitutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamque inprimis ſpectat? Atqui ad eas Philoſophia ducit: quam tu, Vir ſapientiſſime, induce. Barbaries te terret, & ſpinoſa illa viarum? Pelle illam, has purga: quas patres noſtri malis tribulis, malis ſcrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipſam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc ſquallidam & perſonatam. Nam Scholarum hunc, ante annos trecentos aut quadringentos, vſum ſiue abuſum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramque formam: cui, præter fructum, maior ſanè dignitas & venuſtas. Quis enim amœnior adoleſcens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò, cùm aduenêre: & imbibere non iniuriâ ſpernunt tætrum illud abſynthium doctrinarum. Nos Ariſtotelem reducimus: ſed ipſum &, ſi me audis, non ſolum. Ipſum dico. quia obſcuri illi in eum & aculeati Commentarij, cui rei? Detorquent rectiſſima ingenia, & in acuminum flexuoſos labyrinthos abducunt, à vero Philoſophiæ fine. Ipſum legiſſe, & intellexiſſe, ſatis ſit: & maximè in ijs libris, quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Ariſtotele fortaſſe, numquam ita ſcripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaque diuina, ob quæ mirati illum nos & priſci ſumus? Nam Ethica ipſa, leuiter libant & velut in tranſcurſu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minus ad Philoſophiam facere cenſeatur, quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel veriùs ſola. Iam, nec ſolùm, addidi: & bono iure. Cur enim vni Ariſtoteli locus in hoc procinctu ſit? Ille ſignifer quidem aut Imperator, ſi volunt: commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus ſaltem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullã varietate,

omnes tamen pro Sapientiâ & sub eâ pugnent. In Ciuili & Morali eius parte, an ille à Lycæo indignetur Platonem sibi apponi? fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi de Rep. & Legibus magnâ ex parte concepti sunt & conscripti. An Senecam sæpè & Plutarchum? Idemque de Physicis censeam: ad quæ & Senecæ Quæstiones Naturales, & Lucretij etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi censeam in Scholis. Sed plura item & distinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monendus es, sed rogandus, ne te aliorsum trahant iudicia quorumdam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quærunt in agellis Rami, aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca & templa ipsa? Atque isti ita eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solium illud Sapientiæ insidêre, priscis eiectis: ne ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem istiipsi tyrunculi Principatu mox deijcient, qui per prauam seditionem elegêre. Puerorum enim ista (dicam liberè) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio, & fateor, multa in his breuitate & ordine bona:) manêre tamen intra fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui prodeunt à Veteribus illis castris. Iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus est magnus. Pergebam in hac scriptione: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meæ occupationes, sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram vnam, aut cænulam potiùs, hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epistolâ tam longâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtà ac me velle:

nec

nec penes te vmquam culpam futuram non impetrati huius aut non effecti. Deus illis, in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugduni Batauorum, IV. Idus Iulias. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndico reipub. eius.*

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram caussam) fiduciâ solâ amoris. Obliuio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi socors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub cuius vmbone sæpe nunc in his talibus latito & me defendo. Nam etiamnunc apud me ille hospes, lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat sanè aperitque insigniter: sed nocet exsiccando. Itaque nondum plenè iuuat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, vt rem video & natas in regione eâ desubitò turbas. Et Basileam (anteà mihi scriptum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atque adeò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeam Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinantium, qui Galliam insederint, in illam trânsilire: vt siquid ex gente istâ adhæserit exsultans, diluant siue temperent Germanâ grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis, non discernam. Et illam adferet; aut valdè me fallent semina, quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Tamen excusso Palinuro nostro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem promptum video, qui succedat ad

clauum. Varij inter Ordines sensus: benè, si non dissensus. Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt scitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus est, cùm spei nullus est.* Quæ ipsa vota mihi interposita pro tuâ meaque (si ita expedit) salute. Vale. Lugduni Batauorum, a. d. XII. Kal. Iulias. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

MI Clusi, & litteras tuas accepi, & cum iis thesaurum (ex animo sic appello) hortensem. Cariores mihi bulbi illi Tuliparum selectarum, quos ad me mittis, quàm si globulos totidem ex auro vel argento. Vulgus non credat? ego de meo animo & ex animo loquor. Grandes tibi gratias habeo: & cùm habeo, debeo: ac debebo semper. Infortunium quod in pede tibi euênit, mihi dolet. sed quid? tu hanc sortem, ego aliam: & quemque clade aliquâ internâ siue externâ afficit Homerica illa Ate. Dea tristis, amara, perambulat hunc orbem, nescio quomodo magis celeri pede, quàm candidæ Litæ. At tu quiescis, & id luges. Vtinam nobis domi illa desidia! Sed (en tempora, mi Clusi, imminent) iactamur & pellimur ad nescio quæ terrarum. Nam hîc palàm discidia. Tamen sermo etiam aliquis de Irene: sed vereor, vt sermo. Te vocaui nuper: nunc reuoco, cùm video instabilem statum. Nos in studiis agimus, & promouemus haud multum inter tot turbas: tamen his diebus feriatis nescio quid in Senecam adnotauimus Tragicum. quę mitto, si te fortè delectat ille poëta. Paramus Politica & grandiora quędam; sed quid mihi aut tibi spondeam, per hæc tempora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum. amare me virtutem, doctrinam, & amaturum semper: eosque qui eâ prędití. te, mi Clusi, inter primos. Vale. Lugd. Bat. VII. Kal. Nouemb.

EPISTOLA XCII. *Preslauiam.*

ANDREAE DVDITHIO V. N.
Cæs. Consiliario S. D.

IN ruborem me das hâc humanitate tuâ, Vir illustris. Scribis vltrò, compellas vltrò: & promis atque offers ea, quæ improbæ

probæ pænè mentis sit à tali viro sperasse. Ego enim te noui, Dudithi. & quamquam inter nos multæ terrę, multi montes: tamen etiam huc penetrauit se dudum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, etsi tacito dumtaxat quodam sensu. Quæ enim mihi occasio aperiendi? ad quam præiuisse nunc te, & velut strauisse hoc iter beniuolentiæ & amoris, sanè gaudeo. In quo sedulò & cum fide decurrendo, numquam erit vt vincar. Libellos nostros & Constantiam laudas. mentiar, nisi id mihi gratum: non quia laudes me capiant nimis aut titillent, sed quia testimonia talium virorum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor, ob iudicia siue calumnias quorumdam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querela illa, quam Constantiæ subtexui, scripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edidimus: quem mitto ad te non vt munus, sed nouæ amicitiæ velut arram. Supersunt Saturnalium aliquot libri: qui digesti, imò perfecti, nisi quòd aliquam exspectant iudicij limam. Quam haut facilè adhibeo, partim negotiis districtus, partim his bellis: contra quæ etsi stamus erecti, tamen auocant sæpè hunc animum à talibus cogitationibus, & in se intendunt. Remedium tu amicè offers (scio enim quod domicilium, & apud quem, designes: & exosculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimento. familia, vxor, (nulli tamen liberi) parui è sorore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etsi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, nisi fluctu aliquo maiore expellar: quod non semel nobis timendum videtur, in hâc tam diuturnâ tempestate. Alioqui beniuolè me habent Bataui, & stipendio sanè honesto. Nicasium Ellebodium ab adspectu numquam noui, optimè à nomine: iam tunc cùm Romę apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis mensibus post eius discessum. Nam ipse tunc Patauij: & scio me aliquando ad eum scripsisse, Cardinalis nomine & iussu. Scire velim viuátne, & ecquid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epistolis editis video tibi amicum, itemque ex Præfatione eâ, quæ in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auidè legi & cum

fructu. De ** Mathematico scripseram olim ad Ortelium, sed nescio reuera sitne futurus ad saliuam vestram & gustum. Mathematicus enim merus est, sine aliâ arte, imò pæne linguâ: denique ex genere, qui μηχανοποιοὶ potiùs quàm θεωρητικοί. Adde quòd ægrè nunc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vsus. Siquid de altero eruam, non grauabor indicare. Donellus Iurisc. amicè te resalutat: quem Norici abstrahere conati à nobis ad Altorfianam Academiam, frustrà. Manet enim mansurusque est, quamdiu hæc schola. Valdè & tibi se insinuat noster Dousa: itemque Plantinus, qui apud nos nunc agit, & casu cùm has scriberem interuenit. Vale Amplissime & nobilissime Domine. Lugduni Batau. ∞.IↃ. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, si est istic.

EPISTOLA XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cùm perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortasse, quàm graues. Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiamnunc aperto. Suspectam tamen pacem esse fateor: sed quando non in illâ gente? vtique hoc statu: quo de religione illud discidium malè sartum malè coit. Consilium tamen à me si quæris: ego censeam per Galliam transire te posse ad Germaniæ fines. Basileam vel Argentoratum dico: atque illic velut è speculâ prospicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. si Austri aut Noti: hærere apud crassiorem, sed & quietiorem gentem. Omnino consilium non est, dare te frustrà & cupidè in turbas. quarum si tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis. si is, fer ad Brissonium vnà: si manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tanti. atque ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro magno dederam, & aditu muniendo. Vale, & salue à me nondum saluo. Lugd. Bat. XIV. Kal. Maias. ∞.IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO *Præsidi Flandriæ* S. D.

QVÒD rariùs te appello, Vir amplissime, ab occupationibus tuis est, non à meis. Illis hoc largior: quas cùm in reip. curâ & patriæ nostrę salute defigas, non inscitus solùm sed impius sim, si temerè interpellem. Et verò quid magnopere ad te scribam, præter colere me & amare? neutrũ ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis omnibus scis & iam reddi. Effecit enim dudum (rarum in *πολιτδύαις) integritas tua & mira probitas, vt inuidiam odiumq; non minùs in aliis viceris, quàm auaritiam in te & ambitionem. Ad patriæ salutem consilia tua omnia diriguntur; ad tuam, ciuium vota. Sed hæc apud alios malo. Studia nostra per has turbas non vigent, sed nec planè cessant. Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Græcæ: sed exemplo magis eodem, quàm curâ fortasse aut successu. Tenuis enim hęc materia: & quam vix impleam, nisi à suspicionibus & coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc ferè inopes. Plantinus etiam ad Grammaticam concinnandam impellebat, quæ communis Belgio vniuerso esset. sperabat id enim Ordines decreturos. Vix ego. nec si faciant tamen, valde ingenio aut Genio meo scriptio talis. Quamquam fateor vtilissimi instituti rem fore: nec magis peccari in iuuẽtute instituendâ, quàm hac Grammaticarum varietate. Inter magistellos factionum res est: & quisque hanc aut illam præfert, quia posthabuit eam alter. Iam illi ipsi qui condunt, quid? hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grammatica prælecta, in triplici migratione. Ad annum decimumtertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno octauo eadem me tenuisse, etsi non eodem modo. Quinque illi anni si in stilo & grauiorum rerum scientiâ positi fuissent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tã imperitiâ, quàm ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico malo, mederi par sit: si tamen à grauioribus illis respiratis paullùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miserâ hac Belgicâ auertat, & te Vir Amplissime nobis illique seruet. Vale. Lugd. Batau. III. Idus Nouemb. ∞. IƆ. LXXXII.

* *Administris reip.*

EPI-

EPISTOLA XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpisti: comitatus te in Galliam adfectus etiamnunc non deserit, etsi in temporum & locorum grandi interuallo. Adde inter nos silentium: quod frigus inducere potuerit vel incitatissimo amori. At tuus nec intepuit quidem: & scintillas acres sparsas video, & colligo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo; & iure, pectus tam fidum, tam amicum. Locum sic satis honestum tibi illîc esse gratulor: nec, si me audis, muta. Ad patriam enim cur aspires? Zephyri interdum aliqui melioris spei, fateor: sed turbant subitò ex transuerso Noti. Cur autem iuuenilem hanc, vt sic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas; cùm statio tibi aliqua saltem, si non portus? Obdura. credo aliquando, post tam diuturnas tenebras, miseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoque non mutamus: etsi exteri ianuam aperiant & inuitent. De pugnis, quas in improbos quosdam pro me pugnas, (ita scribis:) gratum, nec gratum. Ab adfectu gratum: re displicet & effectu. Quid enim litigio isto vincis? non illos meliores facis: non me honestiorem, quem nihil maculant linguarum illę sordes. Ita seriò sentio. laudari me, cùm culpant tam illaudati. Non virus illud homuncionis ego noui? inter cuius minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum eosque perdiderunt & perdunt, qui adhærescunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc pręstat, quàm incessisse: quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ tam maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdê gratum. haueo inspicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores suos, imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos solida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Bat. Pridie Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XCVI.

IANO DOVSAE *meo* S. *dico*.

LEGI àd vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto schemate scribis ad me, & non scribis. Quid censes? excusatum iri te? Non debebas. prçsertim cùm nō alieni solùm multi huc cottidie, sed ipse à te tuus homo. Et tamen excuso. non tam arte istâ captus, quàm inductus à naturâ tuâ: quam cetera efficientissimam, cessare plerumque scio & fastidire in scribendo. Culpa ea in amicitiâ, fateor: sed cui non sua labes? Nec circumfusa illa Thetys eam in te eluerit suis vndis: nedum vt ego me postulem minis. Taceo igitur, & patior. Emansio vestra præter vulgi vota & nostrā spem est. Etiámne in illâ aulâ tricæ & remoræ? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbium iam amissâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabuntur. è familiaribus tuis abit quantum potest *Iupiter ille Tonans*. Iam valedixit, iam sarcinas collegit, iam est in viâ. non tenuerint hominem Batauæ omnes quadrigæ. O vim metus, & verè* τὰ νύπλεεγν δείμα! A quo pennas etiam Hybrida noster sumit, ad eamdem fugam. qui tamen dissimulat, & resistet, vt ait, hac hieme: scilicet cum ciconiis ad vos venturus, sub æstatem. Ceteri valemus, & stamus. Valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adsidentem tamen iam sanis, imò & accumbentem. Nam conuiuiola etiam obire hilariter audemus: quibus ades plurimum, & non ades. Nam mens nostra sæpè apud te, & de te lingua. At inuitatiunculâ tuâ, & illorum procerum, nunc non vtor. Di boni, quàm voluissem nobilissimam insulam! Sed anteà languor impediuit; nūc hiems, quæ per continentes has tempestates occupat prçmaturè. E Galliâ mihi litteræ; & hoc noui, Petronium ibi recusum cum tuis Notis. Apud me est, videbis redux. De Mureto, nunciant vixisse. anteà tamen Senecam Romç edidisse castigatum & illustratum. Valdè velim vidisse. Rogertius noster istîc quî valet? quem inuideo tibi, te illi. Fabulamini enim assiduè, muginamini, & estis vnà quando libet, quamdiu libet. ô beatum par! & quod vtinam per me impar! Saluta sodes, & excusa me de silentio iustissimâ morbi caussâ. Sed heus tu! imitabor tuum σόφισμα, & ad alium id

*timor passis aliis

hac epistolâ scribam. Cognatus mihi illîc est in comitatu Busij, ... appella hominem, saluta, (caue neglexeris.) dic accepisse vnas eius litteras, cupere plures. responsurum me in breui: impeditum adhuc morbo. O velum mihi vtile, & hâc saltem parte salutarem morbum! patrocinatur in omni culpâ. Tu ne inuide, cui frons tam dura, vt excusari etiam poscas & possis sine illo. Nos editionem Epistolarum paramus (si quid fortè subitum in hoc morbo) & iam concinnauimus ad libros plures. Tardat, quòd offensam alibi aut inuidiam veremur, ex candore & libertate. Quomodo tamen aliter ad amicos scribamus? Sed videbo, & incîdam aut recîdam: nequi noui in nos venti. Qui vtinam te referant, mihi, vxorique! quorum alter te amat, altera perit. Vale. Lugd. nostræ, Kal. Septemb. ∞. I Ↄ. LXXXV.

EPISTOLA XCVII. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO
V. *Amplissimo* S. D.

LITTERAE tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittentem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam compellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdam beniuolentiæ, & salutarium præceptorum. Et fateor, de Constantiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dum sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quæ illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionem imò polliceor. & effecturum me vt ad culmen illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & Filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosopha, aliud esse quàm accessiones quasdam & ornamenta: folia inquam, non fructus. Quod iudicium meũ in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterùm sub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus sum. Certè. sed non vt qui verum, me iudice, viderint: sed qui paullò magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate

litate nostrâ aut malè aut timidè senserunt, & scripserunt: esto. (etsi disputari eâ de re potest) deum tamen adspice: quæ secta aut illum magis aperuit & homini inseruit, aut ea quę ad ipsum? maiestatem dico eius, prouidentiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitem esse ad cognitionem & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerũt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille, Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponendus? Multa & præclara Plato, cõfiteor, multa Aristoteles: sed non robore eodem aut neruis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoque peruenit: nec differere illi magis de virtute videntur, quàm inserere & inculcare. Quòd si vitâ eam & factis non expressêre: quid miramur? Verę fidei & verę lucis fulcrum illud defuit: cui qui nõ innixus, necessum est in partem aliquam ruat. Et tamen hîc quoque facilè peccari sentio, si quis eos nimis apud lubricam iuuentutem hanc miretur & laudet. Abstrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrtas istos. quod cùm aliis, tum mihi quoque deinceps censeo cauendum. Non enim satis, ne ipse errem; sed ne alteri sim erroris caussa. Itaque, vt illuc redeam, iure quædam in scripto illo meo desideras: & præsertim magis expressam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram inclusam, sed proferam & præferam clarè in scriptis. Factum antè à me parciùs, (si veram caussam vis) in hoc ancipiti statu rerum & varietate iudiciorũ, metu offensionum. At ego te sequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torrente. Quod superest, & te (vir maxime) ex animo amari & coli à me scito, & canam illam veritatem. De Dousâ hoc quoque confirmo, virum modestissimũ optimumq; esse, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo speramus aliquid audituros de tuis scriptis: quæ æstimari magis à nobis scito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Bat. Prid. Nonas Maij. ∞. IↃ. LXXXIV. Dominic. Lampsonium valdè velim à me salutes. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promissum. Item Læuineium, sororis tuæ filium.

EPISTOLA XCIIX. *Lutetiam.*

HENRICO WILTIO S. D.

QVÒD salui aduenеritis, idque ex litteris tuis intellexerim, valdè gratum. contrà molestissimum audire, de morte Sigonij & Guilielmij. Sed ille præter ætatem nihil passus est, (canescebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit studiorũ suorum: iste noster, exstinctus in ipso æui & ingenij flore. Feramus, & vereor vt hic annus fatalis sit ingenio non vni. Me quoque carpit lentè morbus: etsi mitior nunc paullò molliorque. Lutetiæ, siue in pleràque Galliâ totâ, pestiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abstine à discursu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab insolenti illo Baccho. Nisi caues, fatum tibi per illam viam. Melissum istîc esse, gaudeo: & magis si vsus tibi cum illo. Velim te in hac peregrinatione innotescere viris; qui claritatis aliquid habent ab ingenio & scriptis. Hęc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid est? Auaricíne agit? an Lutetiæ est in consilio Regis? ita nescio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia scribes: quæ grata nobis scis intellectu. Eidem viro epistolam meam ostendere poteris ad Ianum Guilielmium (si tamen occasio erit) quia si memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi priùs, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni nostri ignauam ignauiam! itan' eum perdidisse aut proiecisse commissas litteras? At ego de superbiâ & contemptu periclitet apud Memmium, Pincæum, Faucerium, quem Leidę olim nosti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi satis prompta ad scribendum. Deum rogo te seruet, & augeat cum annis modestiam & virtutem. Lug. Bat. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

I. Aurato, viro & poëtæ summo, item Posseratio à me salutem.

EPISTOLA XCIX. *Antuerpiam.*

IOANNI ROTARIO S. D.

ET ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior caussa, quæ te impulit ad scribendum. Amor enim & humanitas est: quem nisi mutuum amem, manantem à tam puro fonte, durus sim & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè

& sine

& ſine blanditijs dicam) iam antè inter iunctos habebam & inter caros: ita multa de virtute tuâ audiebã, & ſtudio ſapientiæ & doctrinæ: quod rarum inter tui ordinis homines, quibus *pennatus ille deus carior eſt quàm * laureatus. Nunc autem à te litteris tam amantibus prouocatus, ſequar in hunc amicitiæ campum, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidem ſunt & adfectu. Conſtantiam noſtram à te probari gaudeo, & magis illud, quòd ſignificas te iam olim in ſtudijs his Sapientiæ deditum: quæ ſperni ſcio à quibuſdam vt ſuperuacua, & in quibus parùm ad virtutem ſit momenti. Sed errant. quoniam etſi à diuinis litteris verum omne robur, & purâ luce nos perfundi fatear pietatis: ſunt tamen hæc iuxta diuinum verbũ adminicula quædam, quibus dirigi & firmari poſſint vacillãtes iſti greſſus. Nam quin caſtè & cautè Philoſophiâ vtendum ſit, non abnego: eaque ad normam & velut lapidem exploranda cæleſtis legis, cum quâ tamen conſentire pleramque eam (dico quæ de Moribus eſt) quis item neget? in Platone, Triſmegiſto, Epicteto, Arriano, altas præclaraſque multas voces reperio: quid refert à quo eæ profuſæ, ſi ab vno illo ſpiritu veritatis? Quem inſpiraſſe, vbi libuit, priſca illa etiam pectora, & oracula edidiſſe per homines vanos & profanos, nihil ambigo. Inter vetuſtiſſimos Iobum vide. quem è gente electâ fuiſſe non cenſent, & tamen ſcripſiſſe omnia electa. Mercurium illum ter maximum, quem dixi. myſteria in eo multa & arcana noſtræ legis; etſi Ægyptium fuiſſe traditum ſit, nec imbutum veris ſacris. Idem in philoſophis eſt, & omni illâ ſcholâ quæ à Socrate: quorum ſcripta notas non obſcuras & ſcintillas præferũt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladijs ſolùm & grauioribus telis res geritur, ſed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturæ eſt: ſic in hac noſtrâ contra vitia & adfectus militiâ, non ſolùm illo penetrante Verbi mucrone, ſed etiam philoſophorum haſtis & ſagittis aptè interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digrédior. & tu fortaſſe aliquid de repub. item noſtrâ exſpectas, vt remunerer te hâc quoque parte. Sed quid ſcribam? lenta hîc omnia, non læta: & videntur res noſtræ velut in vado quodam adhæreſcere. idque eo tempore, cùm velis & remis feſtinandum ſit. Nam qui in nos pugnant, quos progreſſus cottidie faciant, vides. Remedium

* Mercurius.
* Phœbus.

dium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur, vtinam vtiliter! Sed vix spero. ita multi palàm, plures diffident occultè. A labe eâ quæ Flandriã corrupit, immunis nostra Batauia non est: & hîc quoque varia iudicia & discidia animorum. Ita vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum* (vt Tacitus noster ait) *discordia quoque accedat*. Quod si fit, conclamatum est: & exsequias Belgicæ, quibus commodum est, ite. Sed hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nos munit: & in cuius præsidio ego quidem acquiesco. De falso Cicerone illo, gaudeo tibi probari iudicium nostrum. Illud miror, Italos fuisse tam obesæ naris: à quibus, si deo placet, aureus ille partus. De Boulenio & Panhuisio, faciam sedulò: & si quid aliud erit, in quo gratum facere tibi tuique similibus possim. Salue. & per te Iohannes Viuianus vir planè bonus & poëta. Lugd. Bat. XIV. Kal. Ianuar. ∞. IϽ. LXXXIII.

EPISTOLA C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM exspectas? increpabo. Túne Româ recèns redieris, & tribus verbis ad Lipsiũ? idque post biennium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Wincelium dedi. At nunc, tamquam in oculis mihi & ore assiduus, ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te nihil & itinerum euentu: saltem de manu illâ nostrâ aliquid litteratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius actitent, & illi velut Patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italiam censeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc peccasti. &, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues grandi aliquâ epistolâ, longâ, latâ; & quò magis latâ, magis lætâ. Talibus enim alloquijs egeo nunc, ô Egmonde, in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viscerum sunt & interni æstus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: nisi quòd mens & caput mihi sana. quę tentari tamen & lędi per

eum

eum morbum non te,credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnum Laurentium illum Medicē tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno,& præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio: nisi quòd ad extremum, vereor vt suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, diectus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est:

——— ab ipso
Sumit opes animúmque casu.

Et profectò Terræ illa progenies,ducet me ad terram. De me habes. nam de studijs,scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiósne cogitas, & illîc honorem? Faueo, & voueo. illud miror, in eâdem togâ candidâ tecum conspici tam nigros. Etiámne ille,ab Lutetiâ huc adspirat? O frontem,frontem! Nec tamen illum nimis culpo.(perseuerat enim esse quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant se ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, misereor. tenebræ & infamia tibi, per tam obscuros,tam infames. Tu autē,si me audis,obdura & fortiter age: peruinces, si inter suffragatores aut arbitros,vlli erunt mediocriter boni. De migratione nostrâ: amicè tu,nescio an ex famâ meâ, aut ex vsu. Inter hirundines istas ego? æstates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentem primam nimborum hiemem? non decorè, fortasse nec prudenter. Perpetuum enim serenum in illâ parte quis mihi spondet? Obscura,mi Egmonde hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianum iure nobis placeat, vt *consilia,quibus impares sumus,fato permittamus.* Homo hîc quid videat? desipit maximè, qui sapit maximè. & solus ille æternus æthereusque oculus est, qui hos euentus cernit, & dirigit sæpè præter omnium mentem. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

*Ἀγοῦ δέ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἡ πεπρωμένη.

Tu Iupiter me ducito,& Fatalitas.

Tu mi Egmonde vale, & Clarissimū Iurisc. & Antecessorem Iohannē Wamesium,si occasio tibi, à me saluta. virum prudentem,doctū, & (quod expertus sum) in virtutem & litteras valdè pronum. Idem cupio & censeo de Antecessore Philippo Suerio.

FINIS.